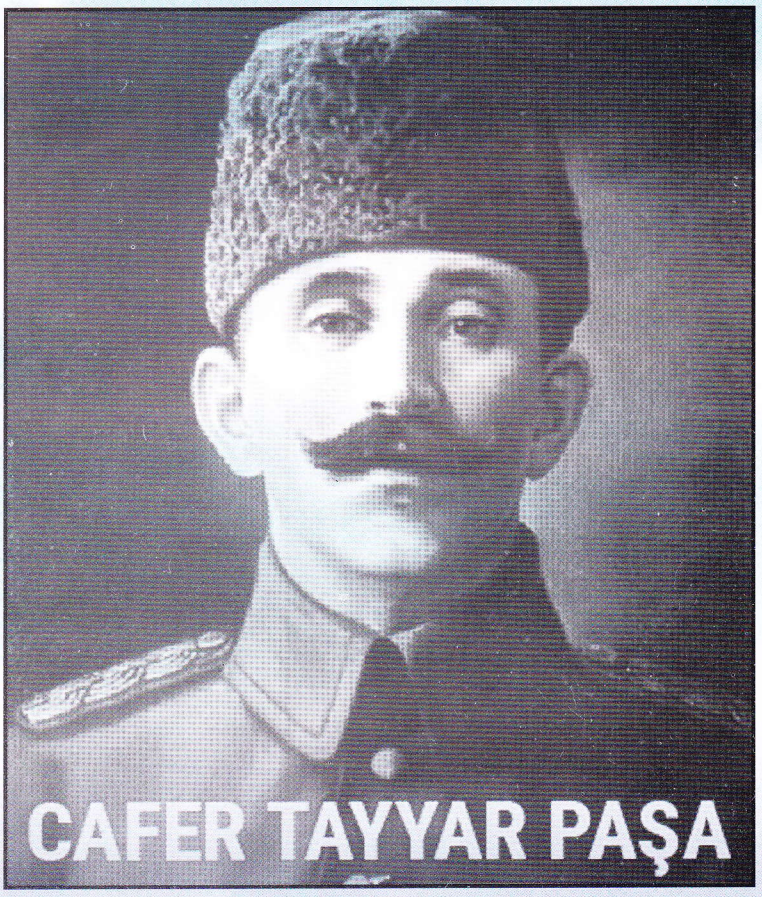

CAFER TAYYAR PAŞA

1877 - 1958

NEVZUHUR
EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

MART 2017
SAYI : 56

NEVZUHUR
EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

MART 2017 - SAYI : 56

SAHİBİ:
MUSTAFA AKBABA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:
ALİ DEMİREL

YAYIN KURULU:
BEKİR KARA
HASAN TÜLKAY
MEHMET ERÇİN

ADRES:
Atatürk Cd. 1306 Sk.
Akbaba Apt. No: 1/2 ANTALYA

TLF : 0 (242) 241 80 62 - 63

BELGEGEÇER: 0 (242) 241 41 74

www.mustafaakbaba.com

e-posta: alidemirel47@hotmail.com

ISSN : 1308 - 1403

BASIM YERİ
TUNAHAN OFSET & MATBAACILIK
Tel : 0 (242) 248 90 88
www.tunahanmatbaa.net
info@tunahanmatbaa.net
tunahanofset@gmail.com
Sinan Mh. Atatürk Cd. 1254 Sk.
Rıfat Türkcan Psj. No: 14/7
Muratpaşa / ANTALYA

YAYIN TÜRÜ :
Yerel - Süreli
İki Ayda Bir Yayımlanır

NEVZUHUR da yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

NEVZUHUR da yayınlanan eserlere telif hakkı ödenmez.

NEVZUHUR
Bir kültür hizmeti olup, para ile satılmaz.

NEVZUHUR da
Yayınlanan bütün yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazıların yayınlanması, Yayın kurulu nun kararına bağlıdır.

NEVZUHUR Yayınlarının tamamına www.mustafaakbaba.com adresinden ulaşabilirsiniz.

BU SAYIMIZDA YAYINLANAN

ATTOLOS VEYÂ
" O AĞACIN ALTI "
AHMET KAPLAN

MUSLUKLARI BİZE AKMAYAN MUSUL
MUSTAFA AKBABA

TÜRK YAYINCILIĞININ SORUNLARI VE OĞUZHAN CENGİZ İLE SÖYLEŞİ
ALİ DEMİREL

DERGÂH-I LEYLÂ'NIN FİSTANI ERGUVAN RENKLİYDİ
ANDAÇ

GELENEKSEL SANATLARIMIZIN BÜYÜK USTASI
Ord. Prof. Dr. A.SÜHEYL ÜNVER
ABDULLAH SATOĞLU

CEBİNDEN KEFEN PARASI BİLE ÇIKMAYAN BİR SANATCI
NECDET MAHFİ AYRAL
TUNCER GÜNAY

GURBET
MUSTAFA AKBABA

OKUYUCU İLE SOHBET

Değerli NEVZUHUR dostları;

Bu sayımızın ilk yazısı, merhum dostumuz AHMET KAPLAN'a ait olup *ATTALOS VEYÂ "O AĞACIN ALTI"* başlığını taşıyor. Kültür, tefekkür ve tertemiz bir Türkçeye örnek teşkil eden bu yazının ön bölümünü siz değerli okurlarımıza sunarken, kendisini bir kere daha rahmetle yâd ediyoruz.

Millî meselemiz olan Türk yurdu Musul'un tarihî seyir içersindeki serüvenine bir nebze dokunan MUSTAFA AKBABA yazısına; *MUSLUKLARI BİZE AKMAYAN MUSUL* başlığını koymayı uygun bulmuş. Yazarımızın bu sayıda *GURBET* başlığıyla sunulan bir yazısını daha okuyacaksınız. Bu yazının sonunda yer alan şiiri ise gurbet acısını yaşamış olanlara buruk bir tad sunacaktır.

ALİ DEMİREL; *TÜRK YAYINCILIĞININ SORUNLARI VE OĞUZHAN CENGİZ İLE SÖYLEŞİ* başlığıyla kaleme almış olduğu yazısında, geçmişten günümüze doğru bir yolculuk yaparak yayıncılığın zorluklarına dikkat çekiyor.

ANDAÇ; İstanbul hakkında kaleme aldığı bir güzel yazısını daha *DERGÂH-I LEYLÂ'NIN FİSTANI ERGUVAN RENKLİYDİ* başlığı altında sunuyor. Eski bir İstanbullu olarak zaman zaman İstanbul merkezli yazılarıyla karşımıza çıkan yazarımız, o şehrin sevdalılarına güzel duygular yaşatıyor.

ABDULLAH SATOĞLU; *GELENEKSEL SANATLARIMIZIN BÜYÜK USTASI Ord. Prof. Dr. A. SÜHEYL ÜNVER* başlığı altında sunduğu yazısında; ismini ölümsüzler listesine yazdırdıktan sonra bu dünyadan göçen değerli sanat ve kültür adamı A. Süheyl ÜNVER'i günümüz insanına tanıtmaya çalışıyor.

TUNCER GÜNAY ise; değerleri takdir edilmeyip nisyana bırakılan sinema ve tiyatro sanatçıları için yazılarını sürdürüyor. Konu başlığı *CEBİNDEN KEFEN PARASI BİLE ÇIKMAYAN BİR SANATÇI: NECDET MAHFİ AYRAL.*

Bir sonraki sayıda buluşmak dileğiyle hoşcakalınız.

NEVZUHUR

ATTALOS VEYÂ
" O AĞACIN ALTI "

AHMET KAPLAN

(Ahmet Kaplan'ın terekesi arasında bulunan bu güzel yazının herhangi bir yerde yayınlanmamış olduğunu tahmin ediyor, kendisini rahmetle anarak bir bölümünü siz değerli okurlarımıza sunuyoruz.

Yazının devamı, Kalekapısı'na dikilen Attalos Heykeli ile ilgili olup içerisinde siyasî ifadeler bulunduğu için dergimizin çizgisi gereği burada yayınlayamıyoruz.)

NEVZUHUR

Yazının ikinci başlığı, Antalya'daki arkadaşlarla kavil yerimizdir. Senelerden beri böyle olmasına rağmen " **o ağaç** " 'ın adını dahi bilmeyiz. Son onbeş yıl içinde, bu topraklarda üremiş, türemiş; parkların, cadde kenarlarıyla, bulvarların süsü olmuştur. Çabuk, çok çabuk büyür ve serpilir bir ağaç. Yaz-kış yeşil ve gümrah. Gölgesi koyu ve Akdeniz sıcaklarına meydan okurcasına serin. Antalya Fâtihi, Selçuklu Sultânı **1.Gıyaseddin Keyhüsrev**'den bu yana (Kalekapısı) adıyla tesmiye olunan meydandaki "**o ağacın altı**", kış aylarında zirvesinde toplanan karla, Akdeniz'in maviliğine beyaz tebessümler gönderen Beydağları'na da hâkimdir. Hemen karşımızda Selçuklu surları, Mevlevî Tekkesi ve dünyada nâziri bulunmayan Yivli Minare, Selçuklu atalarımızdan hatıralar süzerken, yan tarafta Tekeli Mehmet Paşa Câmiî, Osmanlı atalarımızdan renkler, sesler, çizgiler taşır. Bu caminin yanında, zamana direnerek yükselen, Selçuklu Kalesi burcunda, nazlı nazlı dalgalanan Türk Bayrağı ile, Osmanlı minâresinin ebedî sentezdeki üslûp bereketi, bana;

Adına denilince bir yerin Türk beldesi,
Gözüm albayrak arar, kulağım ezan sesi.

mısralarını hatırlatır. Bu tablo tamam olduğu için Allah'a şükürle, Basri Gocul'u rahmetle yâd ederim.

Şâirimizin bu beyt'i ile tahassürüme cevap bulmanın lezzetini, şimdilik tek başıma, "**o ağacın altında**" tadarken, iki adım mesâfedeki dükkandan, tabloyu tamamlayıcı lâhutî sesler gelmeye başlar. **Osman Şener** veyâ **Çetin Gamsız**'ın üflediği ney sesinden, bazen Suzînak, bazen Ferahfezâ, bazen Segâh vs. nağmeler duyarım. Bu seslere, yerlilerden çok turistler dikkat kesilirler. Durup dinlerler; daha meraklıları araştırma-soruşturma faslına başlarlar. Sâhib-i mekân, mükrîm ve mükerrem dostumuz **Osman Şener**'in bu sıfatları, hepimize, "**çaylar şirketten**" meselini hatırlatır.

Zaman gelir, her köşeden ahbab sökünü başlar. **Mahir Gedikoğlu**, amcamız, yanında yâver-i sâdık'ı **Hasan Çıragöz**'le birlikte "**o ağacın altı**" 'nı ilk teşrif edenlerdendir. Arkadaşlar arasında bendenizi, bir edebî terim, "**müstezâd**" sıfatıyla tesmiye eden **Mahir Amca**, Enderunlu Vasıf gibi

konuşursak, "güftârı güzel, meşrebi gâyet çelebidir." Güçlü hafızasında sakladığı, eski şiirimizin som misâllerini ikram ederken oldukça cömerttir. **Fuzûli, Bâki, Nâbi, Neşâti, Şeyh Gâlib, Mehmet Akif, Yahya Kemâl, Necip Fâzıl**... "Günün mânâ ve önemine göre" değişen mısralar, selâmdan önce gelir. Oturmadan evvel yüksek sesle okur. Ne çıkarsa bahtımıza!...

Çık tayy-ı zaman et açılır her perde
Bir devr geçir istediğin her yerde
Ben hicret edip zamanımızdan, yaşadım
İstanbul'u fethettiğimiz günlerde...

Sonra okuduğu şiirin ihata ettiği mânâya göre, İbnülemin Mahmud Kemâl'den, Mükrimin Halil'e, oradan Yahya Kemâl'e geçer, eski irfan ve kültür zevatımızın sohbetlerinden, münakaşalarından, nüktelerinden tadına doyum olmaz hatıralar nakleder.

Avukat Cemâl Câhit Hordacı, Türk Tasavvuf Mûsikisi Koro'sunun şefidir. Vakûr duruşu, dikkatli dinleyişi ile mâruf ve güzel-çirkin teşhisinde fâruktur. Dr.Mehmet Emin Kakan'ın yârenlere mülâki olması sohbetin temposunu artırır. Üdebâdan Süleyman Saycan'la müzik, edebiyat ve felsefe bahislerinde giriştikleri münakaşanın perdesi bazen o derece açılır ki, yoldan geçenler bile seyre dalıp, aralarından, bu cidâle balıklama dalanlar bile çıkar. Bütün bunlar olurken, Hasan Çıragöz, elinde minicik taneli 99'luk tesbihi, gözleri engin maviliğe dikili Zikr-i hafîdedir.

Dr.Mehmet Emin Kakan, geçen yıl bu âcizin teşvik ve tahrikine kapılarak, Ahmet Hamdi Tanpınar deryasına aniden dalıverdi. Bu dalış kendisini Bergson'a kadar götürdü. "**Mahur Beste**" 'de şimdiye kadar kimsenin dikkatini çekmemiş bir sırrı keşfetti. Bu (sır) bir makâlede ifşâ edilerek, Prof.Dr.İnci Enginün'ün tezkiyesiyle, (Dergâh)'da neşredildi. Mehmet Emin, Tanpınar faaliyetinden o kadar yorgun düştü ki, entellektüel şekvâlara başladı. Şimdi müstear isimle, hiçbir kalemin dokunmadığı müzik yazıları yazıyor. Cemal Câhit ise, Türk Tasavvuf Mûsîkisi Korosu Şefi sıfatı ile, hocası merhum İsmail Baha Sürelsan 'dan meşk ettiği Divan Mûsîkimizi, gelenekten asla taviz vermeden, gençlere aktararak , onları "**bize benzer o kâinat**" 'ın sıcak zamanlarına taşımakla meşgul.

İşte böyle...

Öyle bir zaman geldi ki, "**O ağacın altı**" 'nın maddî ve mânevi iklimi bozuldu...

.....

MUSLUKLARI BİZE AKMAYAN MUSUL

MUSTAFA AKBABA

Bölgemizde cereyan eden 3. Dünya Savaşı ve verdiğimiz 2. İstiklâl mücadelesi çerçevesinde gündeme gelen 'Lozan' ve 'Misâk-ı Millî' gibi konular hafızaların tazelenmesi, ayrıca bazı yaşanmışlıkların gün yüzüne çıkması açısından isabetli oldu. Meselâ; ' Bürüksel Sınır Çizgisi Anlaşması' diye anılan tarihi hadiseden, her ne kadar tarihçilerimiz ve tarih araştırmacıları tarafından biliniyor olsa da insanlarımız bu vesile ile haberdar oldular. Bu anlaşmada yazılan şartlar gereği Musul'un 1932'de bize geçmesi gerekiyormuş fakat gerçekleşmemiş.

Bu gündem içerisinde bazı tv kanallarında konuşmalar yapıldı, dergi ve gazetelerde Musul konusuyla ilgili yazılar yazıldı. Bunlardan dikkat çeken bir tanesi de Musul mevzuunda araştırmalar yapan ve bu uğurda cinayete kurban giden Raif KARADAĞ'ı konu eden,25-26-27 Ekim 2016 tarihli Star Gazetesi'nde üç gün üst üste yayınlanan tefrika idi.

Bu tefrikada öne çıkan bilgiler ışığında yazımıza şöyle yön verebiliriz:

Prof. Dr. Ebubekir SOFUOĞLU şunları söylüyor:

"Ankara Anlaşması ve Bürüksel Sınır Çizgisi Anlaşması'na göre; Irak'taki İngiliz manda yönetimi 25 yıldan önce son bulursa Musul'un yönetimi Türkiye'ye bırakılacaktı. Irak'taki manda yönetimi, 7 yıl sonra 1932'de son buldu ama Türkiye'ye hakkı verilmedi. Üstelik, Türkiye'nin üye olmadığı için görüşmelerine dâhil olmadığı Bürüksel Sınır Çizgisi Anlaşması, Cemiyet-i Akvam'da oy birliği ile kabul edilmişti."

Prof.SOFUOĞLU sözlerine şöyle devam ediyor:

" Sonrasında Şeyh Said ayaklanmaları ile Türkiye'nin kendi iç karışıklıklarıyla meşgul olması sağlandı ve Türkiye Musul'la ilgilenemedi. 1973 yılında araştırmacı Raif KARADAĞ esrarengiz bir şekilde ölü bulundu. Kalp krizi dendi ama ölümü hâlâ aydınlatılmadı. Türkiye'nin Musul'daki haklarının gündeme getirilmesi, her dönemde bir şekilde engellendi."

RAİF KARADAĞ

Yukarıdaki paragrafta Prof. SOFUOĞLU; " Sonrasında Şeyh Said ayaklanmaları ile Türkiye'nin kendi iç karışıklıklarıyla meşgul olması sağlandı ve Türkiye Musul'la ilgilenemedi." demektedir. Ancak bazı tarihçiler bu konuya farklı bir açıdan bakarak; ' Musul hezimetinden dolayı Millet Meclisi ve amme efkârındaki reaksiyonu teskin etmek üzere hükümet, Şeyh Said isyanını bahane göstermiş, İngilizlerin isyanı bu sebeple çıkarttığı, bu yüzden Türk Ordusunun Musul'a müdahale edemediği söylenmiştir.' mealinde ifadeler kullanmaktadırlar.

Türk ve Dünya arşivlerinden topladığı belgelerle; *Petrol Fırtınası, Şark Meselesi, İsrail-Ortadoğu ve Amerika, Muhteşem İmparatorluğu Yıkanlar, Deryaları Dize Getirenler, Türk Hariciyesinin Çetin Sınavı Kıbrıs* adını taşıyan ve bugün dahi tarihçilerin müracaat ettiği kitapları bulunan Raif. KARADAĞ ile ilgili olarak oğlu Murat KARADAĞ şunları söylüyor:

"Bir gün evde ders çalışırken çarşafın altında bir bıçak ve baltayı fark ettim. Babama sorduğumda, birileri tarafından tehdit edildiğini, bıçak ve baltayı güvenlik gerekçesiyle sakladığını söyledi... Babamın İngiliz Sefirleriyle birkaç münakaşaları olduğunu iyi biliyorum. İngiliz Sefirleriyle kitap ile ilgili de atıştılar yazıların yanlış diye... Babam da; 'O zaman tekzip edin ben de kanıtlarım' diye sert çıkmıştı."

Murat KARADAĞ, yine bir gün babasına; 'Baba bu topraklar bize ait değil mi? Neden kendi kendimize petrol çıkaramıyoruz?' diye sorduğunda babası Raif KARADAĞ acı bir gülümsemeyle şu cevabı veriyor:

"Murat şimdi hiçbir şey yapamayız. Belki gelecekte yaparız. Türkiye'nin petrolü çıkaracak ekonomik gücü yok, bu dünya politikası açısından da riskli. Osmanlıyı petrol için parçaladılar, petrolü çıkarır ya da Musul petrolüne sahip olursa Türkiye'yi de parçalarlar. Buradaki petrolü, dünya devleri teslim almış. Burada ne Irak kalacak ne başka bir ülke. Hepsini tarihten silecekler." Murat KARADAĞ sözlerini şöyle bağlıyor; " Babam öleli 42-43 sene oldu. Musul ve çevresine ilişkin söylediği her şey doğru çıktı."

Cumhurbaşkanı Fahri KORUTÜRK'e Türkiye'nin Musul'daki haklarına ilişkin raporu sunacağı gün 12 Aralık 1973'te bir otel odasında ölü olarak bulunan araştırmacı Raif KARADAĞ, devlet tarafından milli bir görevle petrol ve Musul konusunu araştırmakla görevlendirilmiş. KARADAĞ'ın rahat çalışması için 'Büyükelçi Müşavirliği' statüsüne alınmış. İyi derecede Osmanlıca ve İngilizce bilgisine sahip olan araştırmacı Türk ve İngiliz arşivlerinde Türkiye lehine bulduğu belgelerin ardından Diyarbakır-Musul hattında petrol araştırmaları yapmış, Amerikan ve İngiliz Şirketlerinin açtığı kuyularda ve Sultan Abdülhamid'in hazırlattığı raporları inceledikten sonra Türkiye'nin kendisine 100 yıl yetecek petrolü olduğunu tespit etmiş.

Oğul Murat KARADAĞ; Ankara Cihan Palas'ta ölü olarak bulunan babasının şüpheli ölümü hakkında da şunları söylüyor:

" Ben 22 yaşındayım. Üç gün önce devlete Musul Raporu'nu sunmak için İstanbul'dan Ankara'ya giden babam otel odasında ölü bulunmuştu. Olay yerindeki savcı; 'Babanız kronik kalp yetmezliğine bağlı ölmüştür.' dedi. Ailemizde hiç kalp hastası yoktu. Üstelik, 53 yaşındaki babam hiç ilâç kullanmayan ve yelken sporu yapan sağlıklı biriydi. Otopsisini istedim ama kabul edilmedi. Savcıyla tartıştık. Ölü bulunduğu otel odasında bir adet kalp ilâcı bulundu. İlginçtir, paket yeni açılmış ve içinden sadece bir adet kullanılmıştı. Şüphelerime ilişkin bir gazetede yazı yazdım, apar topar savcılık tarafından sorgulandım."

Babasının şüpheli ölümünü bütün Türkiye'nin şüpheli bulmasına rağmen otopsi dahi yapılmadığına dikkat çeken Murat KARADAĞ; 'Babam, Musul ve Türkiye Petrollerini araştırırken cinayete kurban gitti' diyerek, dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'le ertesi gün yaptığı konuşmayı şöyle aktarıyor:

"Babamla çok samimi olan Adnan MENDERES'in yeğeni Mehmet EVLİYAZADE, beni Cumhurbaşkanına götürdü. Cumhurbaşkanı dedi ki; ' Oğlum bu nasıl iş. Baban ile buluşacağımız, bana rapor sunacağı gün otel odasında ölü bulundu. Sana, bize ne anlatacağına dair bir şey söyledi mi?' diye sordu. Maalesef bir şey söylememişti. Cumhurbaşkanı, 'Konuyu tetkik ettireceğim' dedi ama babamın esrarengiz ölümü bir türlü aydınlatılamadı."

Raif KARADAĞ; Musul konusundaki araştırmaları sırasında Cafer Tayyar Paşa ile bizzat görüşmüş ve ondan öğrendiklerini hatıralarında şu şekilde anlatmıştır.

(Özetle alıntılıyoruz)

"Yeni devletin güney hudutları civarında, çıkan Nasturî isyanını bastırmak için görevlendirilen 7. Kolordu, Diyarbakır birliklerinin de takviyesiyle tam mevcutlu bir ordu hâline getirildi. Bu kuvvet, Cafer Tayyar EĞİLMEZ'in emrine verildi. Bu harekât Musul'a bir emr-i vaki için mükemmel bir fırsat vermişti. Gazi Mustafa Kemal Paşa, Mareşal Fevzi ÇAKMAK ve Cafer Tayyar Paşa arasında bu emr-i vakii gerçekleştirecek müzakereler yapıldı ve tam bir mutabakata da varıldı. Nasturî herekâtını büyük bir süratle tamamlayan Cafer Tayyar EĞİLMEZ Paşa'nın kumandasındaki birlikler bir anda Musul'a iniverdi. Bu işgal üzerine İngiltere Ankara'ya sert bir nota verdi ve takip etti. Bir an geldi ki Ankara, Musul'u tahliyeye karar verdi. Bu karar Kolordu kumandanı sıfatı ile Cafer Tayyar Paşa'ya bildirildiği vakit o âdeta şaşırdı, şoke oldu. Musul'dan hiç çıkmak istemedi, İngiliz notalarının blöf olduğunu tekrarlayıp durdu. Cafer Tayyar Paşa iddialarında haklı idi. İngilizler hakikaten blöf yapıyorlardı, yalnız Musul için yeni bir harbi göze alabilecekleri de çok şüpheli idi. Cafer Paşa direnince telgrafla Ankara'ya çağrıldı. Musul'u korumakta ısrarlı olunca, görevden azledildi."

Konuyla ilgili bu bilgiler doğrultusunda bizim burada şu yorumu yapmamız herhalde yanlış olmayacaktır. Şayet o zaman Musul'dan çıkılmamış olunsaydı, Musul'un Irak'a bağlanmasından çok kısa bir zaman sonra yeniden Türkiye sınırlarına dahil edilmiş, veya daha sonra ' Bürüksel Sınır Çizgisi Anlaşması' şartlarına sahip çıkılsaydı 1932 yılında Anavatan'a tekrar katılmış olacak, bugün de ' Musul' diye bir derdimiz bulunmayacaktı.

Devletlerin tarihlerinde başarılar olabildiği gibi şu veya bu sebeple başarısızlıklar da olabilir. Bunları, millet fertlerinin artısı ve aksisi ile bilmesi en tabiî hakkıdır. 'Devlet Sırrı' diye bir şey vardır, olması da gerekir ancak pek çok şeyi 'Devlet Sırrı' kategorisine sokup hadiseleri gölgelemek, madalyonun bir yüzünü sürekli parlak tutup göz kamaştırarak insanların dikkatini o yüze toplayıp arka yüzünü unutturmaya çalıştırmak, arka yüze bakılsa bile ön yüzün verdiği göz kamaşıklığı ile pek çok şeyin fark edilmemesini sağlamak kabul edilebilir bir durum değildir. Zira, geçmiş bilinmeden geleceğe yön verilmez. Meselâ; Abdülaziz Han'ın bir darbeyle neden ve nasıl öldürüldüğü, 2. Abdülhamid Han'ın niçin tahttan indirildiği, bu darbelerin vatana millete nelere mal olduğu doğru dürüst öğretilseydi; 1960 darbesi,1971 Muhtırası, 1980 darbesi, 28 Şubat rezilliği olmazdı. Son zamanlarda darbelerin zararları insanlara iyi anlatılmış olmasından dolayıdır ki 15 Temmuzda insanlarımız o lânet darbe girişimini önce Allah'ın yardımıyla göğüslerini siper ederek önlemiş oldular. Düşman uyumaz, gerek uzun vadede gerekse kısa vadede kullanacağı satılık insan bulmakta zorlanmaz. Onun için insanlara her şey objektif olarak anlatılmalı ki hatalara düşmesinler. Aksi halde tarih bir masaldan ibaret kalır.

Eğer bu millet Kut'ül Amare zaferini vukua gelişinin 100. Yılında öğreniyorsa, Lozan hakkında hâlâ bilmediği şeylerin var olduğuna inanıyorsa, Bürüksel Sınır Çizgisi Anlaşması'nı bugün duyuyorsa, bu işte bir anormallik var demektir.

Biz burada; Cafer Tayyar Paşa hakkında kısa bir bilgi verip yazımızı sonlandıralım.

1877 yılında Priştine'de doğdu. Plevne şehidlerinden Yüzbaşı Emin Efendi'nin oğludur. Orta öğrenimini Drama ve Manastır'daki askeri okullarda tamamladı. 1900'de Harbiye Mektebi'ni, 1903'te de kurmay yüzbaşı rütbesiyle Erkân-ı Harbiye (Kurmay) Mektebi'ni bitirdi. Rumeli'de komitacılara karşı düzenlenen askeri harekâtlara katıldı. 1907'de İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Üsküp şubesinin kurucuları arasında yer aldı.

1909'da Aydın'da eşkıyayı takiple; 1910'da da Erkân-ı Harbiye 3. Şubesi'nde ve Kosova'daki Mürettep Kolordu Erkân-ı Harbiyesi'nde görevlendirildi. Daha sonra binbaşı rütbesiyle İpek mutasarrıfı ve komutanı oldu. Malisor ayaklanmasını bastırdıktan sonra İstanbul'a dönerek Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'nde (Genelkurmay Başkanlığı) görev aldı.

16.Kolordu kurmay başkanı olarak Balkan Savaşı'na (1912-13) katıldı. Daha sonra Arnavutluk'taki Garp Ordusu'na atandı. 1914'te kaymakam (yarbay) oldu.

1. Dünya Savaşı'nda 1. Tümen komutanı olarak Çanakkale Savaşları'na katıldı. 1915'te miralaylığa (albay) yükseldi. 2. ve 18. Kolordu komutanlıklarında da bulundu.

Mütareke döneminde 1. Kolordu komutanı olarak Trakya'da görev yaptı. Mustafa Kemal'in 21/22 Haziran 1919'da Amasya'da aldığı kararları destekledi. Nisan 1920'de Trakya Milli Kuvvetler komutanlığına getirildi. 23 Nisan 1920'de Ankara'da toplanan 1. TBMM'ye Edirne milletvekili olarak katıldı. 25 Temmuz 1920'de Havsa yakınlarında Yunanlılara tutsak düştü; daha sonra serbest bırakıldı. 1923'te Edirne milletvekili olarak ikinci kez TBMM'ye girdi ve aynı yıl generalliğe yükseltildi. Asker milletvekillerinin iki görevden birini seçmelerinin istenmesi üzerine, 1924'te ordudan ayrıldı. 17 Kasım 1924'te kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'na girdi. 1926'da İzmir suikastı ile ilişkili olduğu gerekçesiyle İstiklal Mahkemesi'nde yargılandı, beraat etti. 1928'de emekliye ayrıldı.

3 Ocak 1958 yılında İstanbul'da vefat etti. Mekânı Cennet olsun.

TÜRK YAYINCILIĞININ SORUNLARI VE OĞUZHAN CENGİZ İLE SÖYLEŞİ

ALİ DEMİREL

Herhangi bir ulusun herhangi bir sorunundan bahsedilse bu kolay olur, kısa olur ve basit olur. Ama Türk Ulusunun bir sorunu ele alındığında bu zor olur, uzun olur ve karmaşık olur. Çünkü bizim tarihimizin on binlerce yıllık geçmişi var. Ulusumuzun köklü ve kutsal bir inanç bilinci var, acuna düzen verme görevini üstlenmiş ve de binyıllarca birikim sonucu oluşmuş kendine has-Tanrısal töresi var. Yeryüzünde böylesi tarihe ve yüceliğe sahip başka bir ulus yok. Durum böyle olunca, Türk Ulusu ile ilgili bir konu ele alındığında bunu kısaca dile getiremezsiniz. Türk yazarları yayıncılığının sorunlarını da birkaç sayfa yazı ile anlatamazsınız ama özet olarak dile getirmeye çalışacağım.

Günümüzden yaklaşık 1200 (binikiyüz) yıl kadar öncesi baz alındığında, o zamandan öncesi Türk yazım sanatının; şiir, tarihi anlatımlar, masal ve hikayeler, bilimce yazılar, dini inançla ilgili hatta astroloji ve fal ile ilgili yazılanlardan tutun oniki hayvan adı ile oluşturulan yıllık takvime varıncaya kadar pek çok konuda eserler yazıldığı, okunduğu, okutulduğu bilinmektedir. Özgün Türk ABC sinin kullanılarak oluşturulan eserlerden ne yazık ki sadece taşlara yazılanlar günümüze (onların da bir kısmı) ulaşabilmiştir. Bunlardan bazıları: Bilge Kaan için dikilen anıt yazıtı, Kültigin anıt yazıtı, Bilge Atun Ukuk (Tonyukuk) anıt yazıtı ki bunlar Türk yazı sanatının ünlü kişilerinden biri olan, Bilge Kaan'ın yiğeni Yuluğ Tigin tarafından yazılmıştır. Yine yazanı belli olan, insanlığın ilk tarih yazarı (Heredot'tan önce) Komutan Önre Binağbaşı'nın taşlara yazdığı tarih. Elbette başkaları da var hem de pek çok: Orta Asya, Sibirya ve Anadolu'nun (özellikle doğu ve güneydoğu Anadolu) pek çok yerinde ortaya çıkarılan kadim Türk ABC si ile yazılmış mezar taşları. İtalya'daki, özellikle Fransa'daki (ünlü glozel yazıtları gibi) Türk ABC si ile yazılmış bilgi ve halka duyuru niteliğindeki taş yazıtlar. Yine Avrupa'nın pek çok yerinde özellikle de İskandinav ülkelerinde şimdiye kadar tespit edilebilen yaklaşık beşbin taş mevcuttur. Söz konusu taşların üzerindeki yazıların bazıları çözülmüştür. Bu konu daha ayrıntılı olarak dergimizde seri yazılar halinde açıklanmıştı... Buraya kadar belirttiklerim sadece taşa yazılmış olanlardır. Deriye, ipeğe ve kâğıda yazılanlar ne yazık ki günümüze ulaşmamış – ulaştırılmamıştır.

Günümüzden yaklaşık 1200 yıl önce, tarih açısından kısa sayılacak bir süre içinde, Türk ulusunun muhteşem yazı kültürü yok edilmiştir. Bunun başlıca nedenleri: Kuraklıktan ötürü başlamış olan göçlerin yoğunluk kazanması, Orta Asya'daki en son Türk İmparatorluğunun dağılmasıdır. Söz konusu göçler sonunda atalarımız gittikleri ülkeleri ele geçirdikten sonra, her gidilen yerde devletler kurmuşlar, oraların halkını adalet içinde yönetmişlerdir. Ne yazık ki çok büyük bir hata yapılarak dini inancımız ve töremiz sürekli yozlaşmıştır. Bir kısım Türk budunu Musevi olmuş, bir kısmı Hıristiyan olmuş ve bir kısmı da Müslüman olmuşlar. Söz konusu dinlerin – kitapların ve peygamberlerin - gönderildiği kavimler; kendilerine gelen dini dejenere etmişler, kurallarını bozmuşlar ve kendilerinin eski sapık düşüncelerine göre yeniden şekillendirmişlerdi. İşte böylesi bir ortamda, göç ederek o kavimlerin üzerine gelen ve yönetici olan Türkler ne yazık ki kendi öz inancını ötelemiştir. Aynı şekilde kendi dilini, kendi öz kültürünü ve kendi ABC sini bırakarak yönetmekte olduğu sapık toplumların gelenek ve göreneklerini benimsemişlerdir. Burada hemen şunu belirtmeliyim; bu yozlaşma Türk yöneticiler sınıfında olmuştur, halk ise direnmiş, kendini korumaya çalışmıştır... Biz diğer konuları bir tarafa bırakıp konumuz olan yazı, yayın ve Türk Edebiyatı'nın durumunu irdeleyelim.

Yüzyıllar içerisinde kadim dilimize dışarıdan karışan kelimelerin çokluğu sebebiyle öyle bir duruma gelindi ki devlet erkânı ve münevver tabakanın dilinden halk bir şey anlayamaz duruma geldi. Bu vahim durumu yöneticilerimizden bazıları düzeltme çabası içerisine girdiler. Bu saygı değer yönetici atalarımızdan birisi 2. Osman (Genç Osman) dır. Bu padişahımız, bu saygın atamız pek çok konuda devrim niteliğinde yapacaklarını planlamıştı. Dil konusu da bunların arasındaydı. Yapacaklarını ve neler tasarladıklarını bazı devlet adamlarına anlattı. Ne yazık ki güvendiği devlet adamlarından birisi ihanet ederek Genç Osman'ın planlarını gericilere duyurdu. Ve bilindiği gibi bu saygı değer atamız hunharca katledildi.

Bu konuda devrim yapmayı planlayan ve de Genç Osman'dan daha dikkatli ve tecrübeli olan diğer büyüğümüz 2. Abdülhamid Han Padişahımızdır. Yapacağı reformla milletin okuma yazma oranının artacağını, halkın uyanması, cahillikten kurtulması için bunun şart olduğunu biliyordu. Bu konuda bir komisyon kurulmasını da emretmişti. Bilindiği gibi Türk Milleti'nin cahil kalmasını gerekli gören ve milletin uyanmasını istemeyenler tarafından (Elbette tek sebep bu değildi, daha neler var neler...) bu saygı değer atamız da padişahlıktan uzaklaştırılmıştır. Ama Tanrısal plan durdurulamamış, kısa bir süre sonra Cumhuriyet'le birlikte bizim dilimize uygun bir şekilde tatbik edilmeye başlanmıştır.

Şimdi, burada, bir hususu açıklamam gerekiyor. NEVZUHUR ailesi olarak biz birbirimizi biliriz ama bilmeyenler için belirtmeliyim: Bu yazdıklarımla; herhangi bir siyasi akım, ideoloji, parti ve kişiler hedef alınmamıştır, düşünülmez bile. Ayrıca söz konusu 1200 yıl içinde kurulmuş olan ve birbirini takip eden Türk devletlerinin yöneticilerini de yermek gibi bir saygısızlık, bizim açımızdan akıl kârı değildir. Geçmişteki atalarımızı saygıyla anarız. Onlar dirayetli yönetimleriyle kıtalara hükmetmişler, zaman zaman bütün dünyayı etki altına almış gurur duyduğumuz atalarımızdır. Büyük devletler kuracaksın, onlarca başka milletlere de hükmedeceksin ama hiç hata yapmayacaksın! Bu mümkün değil. Bizim yöneticilerimiz de ne yazık ki Türk dili ve kadim Türk ABC si ile ilgili hata yapmışlardır. Burada bunu dile getirmemin sebebi sadece; ibret alınarak bir daha böylesi büyük hatalara düşülmemesi adına hatırlatma ve uyarı amacına yöneliktir.

Bu arada geçen 1200 yılda Türk yazım ve yayınının durumu kısaca şöyleydi: Bozunmanın başlangıcında: Kadim Türk ABC si ile kâğıda yazılmış olan *IRK BİTİK, ALTUN YARUK VE SEKİZ YÜKMEK;* bu üç eser yok edilmekten kurtarılanlardır. Muhteşem Türk inanç ve kültürünün geçmişten gelen devamlılığı ve baskısı ile yabancı abc lerle de olsa bazı eserler de ortaya çıkmıştır. Mesela: Hoca Ahmet Yesevi'nin *"HİKMETLER"İ,* Kaşkarlı Mahmut'un *"DİVÂNÜ LUGATİ'T- TÜRK'Ü,* Yusuf Has Hacip'in *"KUTATGU BİLİG"İ* gibi çok ünlü eserlerin yanı sıra: Dede Korkut hikâyeleri, çok sayıda çeşitli Türk destanları gibi bazıları yazılı, daha çok sözlü olarak nesilden nesile iletilmiş değerlerimiz de var. Ayrıca halk arasında sözlü edebiyat şeklinde: Hikâyeler, masallar, ırlar – mahnılar (türküler), çeşitli tarzda (koşma, güzelleme, koçaklama vb.) şiirler, yerel destanlar (ki bazıları ünlü olmuşlardır "Köroğlu" gibi). Bu arada kişisel olarak da ortaya çıkan, Türk Kültürü ve Türkçenin halk arasında yaşamasına katkı sağlayan nice değerli kişilerimiz vardır. Birkaç örnek vereyim: Yunus Emre, Hacıbektaş Veli, Karacaoğlan.... Daha niceleri. Her şeyden önemlisi; Türk Milleti halk olarak kendi dilini ve kültürünü, her zorluğa karşın korumuştur...

Şimdi, gelelim günümüzdeki durumu irdelemeye. Daha dün devlet olmuş, daha dün millet olmuş bazı toplumların ortaya çıkış tarihleri bin yıldan geriye gitmemektedir. Hatta bazılarının tarihte ilk defa devlet ve millet oluşları sadece 3-5 yüzyıl önceye dayanır. Bu sonradan çıkmalar bile kendilerince edebiyatları olduğunu ileri sürmekteler. Kendi dillerinde ve kendi geleneklerinde eserler kaleme alınması için inanılmaz paralar harcayarak, pek çok konuda destekler vererek teşvik programları uygulamaktadırlar. Bunlar sadece kendi sınırları içinde kalmayıp başka milletlerin tarihine ve kültürüne saldırmak için de edebiyat, yazım ve yayını kullanmaktalar. Bu son yazdığım sanırım pek anlaşılıp kavranılamamış olabilir, iki örnek vermek istiyorum: Mesela; hedef milletin içinden bir hain bulurlar. Onu kendi ülkelerine götürürler, yedirip içirirler, eğlendirirler! Para da verirler. Onun adına hedef ülke halkının dilinde, kendi amaçlarına göre mesela romanlar yazıp altına da götürdükleri haine imza attırırlar. Sonra hedef ülkede bir yayıncı (parayla satın alarak) ayarlarlar. O hainin adıyla yazdıkları kitapları yayınlatırlar. Dahası, o sözde yazara büyük ödüller vererek ünlendirip kitaplarının daha çok kişi tarafından okunmasını sağlamaya çalışırlar. İkinci örnek de şöyle: Kendi içlerinde bir yazara hedef ülke ile ve o ülkenin değerleri (saygın ve tarihi kişileri) hedef alınarak, sözde tarihi-kültürel bir esermiş gibi (hani denir ya 'çaktırmadan') kötüleme ve bilinçaltına aşağılama düşünceleri adeta şırınga edilir. Sonra bu kitap hedef ülkenin bir yayınevi veya bir kuruluşu tarafından sözde kültür hizmeti olarak tercüme ettirilir, bastırılır ve dağıtılır... Pekiyi bizde durum nedir? En iyisi bunu bir yayıncıya sormalı, ben de öyle yaptım. Marmaray ile karşıya geçip Cağaloğlu yokuşundan Molla Fenari Sokağa vardığımda aradığım yayınevi karşımdaydı

Kuruluşun adı BİLGEOĞUZ YAYINEVİ, sahibi ve yöneticisi Oğuzhan Cengiz Bey. Şimdi sormaya başlayalım:

-Oğuzhan Bey, sahibi olduğunuz bu yayınevi ne zamandır faaliyette?

-18 yıldır aralıksız faaliyetteyiz.

-Nasıl bu işte iyi kazanıyor musunuz?

-Nerde Ali Hocam, bu işe yatırdığım parayı başka bir sektörde değerlendirseydim şimdi zengin olurdum. Mesela bu yayıncılık işine yatırdığım parayı müteahhitlik yaparak değerlendirseydim şimdiki varlığımın en az 50 katı daha çok varlık sahibi olurdum.

-Gördüğüm kadarıyla hiç de pişman gibi değilsin.

-Ali Hocam, şu anda hayata sıfırdan başlasam yine bu işi yaparım. Ben ve benim gibiler para kazanıp zengin olmak için bu işe girişmezler. Benim milli karakterim, beni milletim için bir hizmete zorlamıştır. Yayıncılığa gönlümü ve yüreğimi vererek başladım ve aynı heyecanla devam ediyorum.

-Türkiye'deki yayın faaliyetleri ne durumda?

-Ülkemizde yaklaşık 4000 kadar yayınevi var. Binlerce çeşit ve milyonlarca basım yapılıyor. Basılanların kategorileri yaklaşık olarak şöyle: Bütün basılanların; %55 i eğitim ile ilgili, %14 inanç, kalanı; inceleme araştırma, çocuk-gençlik, akademik ve edebiyat- sanat.

-Bu edebiyat-sanat bölümü yüzde kaç?

-Sadece %5

-Oğuzhan Bey siz yılda kaç kitap basıyorsunuz?

-Her yıl ortalama 80 çeşit kitap basmaktayız. Her kitaptan, duruma göre 1000 – 5000 adet basılmaktadır.

-Satış durumunuz nasıl?

-Ali Hocam, aslında çok daha fazla basım yapmak istiyoruz ama satış olmayınca sayı da düşüyor. İnsanlarımızda kitap okuma alışkanlığı çok az. Sürekli okuyan bir okuyucu kitle var ama bunların sayısı artırılmalı hatta bütün halkımız özellikle de gençlerimiz okumalı, onları okumaya teşvik etmeliyiz.

-Bunun için ne yapılmalı?

-Öncelikle devlet bu işe el atmalı. Biz zaten üzerimize düşeni yapmaya çalışıyoruz. İnsanlarımızın kitap okuması için; önce halkı kitap okumaya teşvik etmeli sonra da kitap fiyatları ucuz olmalı. İnanın biz yayıncılar olarak kitap fiyatlarını zaten düşük tutuyoruz, ne kadarına dayanabileceksek o kadar indiriyoruz. Bizim için dağıtım da ayrı bir sorun, şöyle ki: Biz bütün giderleri peşin ödüyoruz, dağıtıcıya %50 indirimle veriyoruz. Yetmiyor paramızı olabildiğince geç ödüyorlar...

-Desenize çiftçiden alınan mahsulün tüketiciye gelinciye kadar katlanmasına benziyor. Pekiyi Oğuzhan Bey, diğer ülkelerin yöneticileri, mesela Avrupalılar bu konuda ne yapıyorlar?

-Başka ülkeler kendi yayıncılarına ve yazarlarına önemli destekler vermekte. En basitini söyleyeyim; İskandinav ülkelerinde yayınlanan her kitaptan devlet en az 1000 adet satın alıyor. Bizde ise; Kültür Bakanlığı kitap seçer, yani her kitabı dikkate bile almaz, seçtiği kitaptan da sadece 80 adet alır o kadar. Avrupa'nın destek fonları bazen bize de yönelir; Avrupa birliğinin bu konuya ayırdığı fonlardan küçük bir bölüm de Türkiye'ye yönlendirilir ama onlar da kendilerine göre seçerler!.. Kendi politikalarına uyanlara destek veriyorlar...

-Oğuzhan Bey, bir ara, 'bu işe devlet el atmalı' demiştin. Devlet ne yapmalı?

- Öncelikle halkımızı kitap okumaya teşvik etmeli, bunun pek çok yolu bulunabilir. Mesela bazı konularda olduğu gibi 'kamu spotu' bile hazırlanıp görsel basın kuruluşlarına zorunlu yayınlatılabilir. Film ve çizgi filmlerle bile kitap okumaya teşvik edilebilir. Devlet her yayınlanan kitaptan satın almalı ve alınacak kitap sayısı artırılmalı. Pırlantadan bile KDV alınmıyor, biz kâğıdı %8 KDV ile alıyoruz, bu kaldırılmalı. Vergi ve SSK giderlerimize devletin desteği olursa; hem daha çok kitap basılır hem de okuyucu daha ucuza kitap alabilir...

-Oğuzhan Bey, verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

-Ali Hocam ben teşekkür ederim, sorunlarımızın duyurulmasına yardımcı oluyorsunuz...

ALİ DEMİREL- OĞUZHAN CENGİZ

Sayın NEVZUHUR okuyucuları, şu elinizdeki derginin bile; hiçbir yerden hiçbir katkı almadan sadece özveri, gönül ve yürek ortaya konularak yayınlandığını biliyorsunuz. Nice çok değerli sanat insanımız var seslerini duyuramayan. İşte, dergide okuyorsunuz; Mustafa Akbaba'nın yazılarını ve gerçek birer sanat eseri olan şiirlerini bizlerden başka bilen var mı? ANDAÇ'ın yazı ve şiirlerini 80 milyonluk Türkiye ve 350 milyonluk Türk dünyası içinde (biz NEVZUHUR'luların dışında) kim biliyor? Koca Türk Milleti neden birbirinden böylesine kopuk? Biz ki; onbinlerce yıllık geçmişi olan bir milletiz. Biz ki; dünyada devlet kurmayı ve devlet organizasyonu içinde yaşamayı tasarlamış, uygulamış ve diğer topluluklara öğretmiş bir milletiz. Biz ki; Acun dediğimiz bu mavi gezegende Adem neslinin türemeye başladığı günden beri, Yüce Yaratıcının Tek olduğu inancıyla Töre sahibi olmuş bir milletiz... Şu zamanımızda; Koca Türk Milletinin kişileri birbirlerinin duygu ve düşüncelerinden neden habersiz? İletişim araçlarının çok geliştirilmiş olduğu çağımızda birbirimizle iletişim kuramıyor muyuz? **Neden?..**

DERGÂH-I LEYLÂ'NIN FİSTANI

ERGUVAN RENKLİYDİ

ANDAÇ

Bir önceki yazımda İstanbul'u konuğum yapmış, tarihinde ona yakıştırılan isimlerden bahsederken yetmezmiş gibi, ' Var olması gereken her şeyin kendinde toplandığı' anlamına gelen " DERGÂH-I LEYLÂ" sihirli ismini yakıştırmıştım. Kendimce, unutulmuş birçok isminden daha anlamlı olduğunu; tıpkı mezuniyet balosundaki en güzel kızın, en nefis, mor, pembeli elbisesiyle ortada salınışını andırdığına inanıyordum. Simgesi olan Kızkulesi'ne de bu ad ne güzel yaraşıyordu. O zaten ezelden beri benim için Leylâydı...

Ne zaman çevremde birilerinin İstanbul'a gidip döndükten sonra sıraladıkları; "Oralarda yaşanmaz, çok bozulmuş, nefes alamadım." gibi harcıalem sözler gerçeklerden bu kadar uzak olamazdı. O canım şehrin tarihi dokusunu, florasını ve faunasını bu biçimde değerlendirmelerini içime sindiremez, hissetmesini bilmeyenlerin çığrıştırdıklarını kakafoniye benzetir, kulaklarımı tıkardım. Bir caddenin iki farklı tarafı gibi zıt biçimde anlatılmasını, orada yaşanmışlıklarıma, anılarıma saldırı gibi algılar; koruma adına değil de, Leylâ'nın gerçeğini anlatmak adına hemen ayaklanır, anılarımı dile getirme fırsatını kaçırmadığım gibi fırsat buldukça yazmaktan da imtina etmezdim. Zira İstanbul'a sevdamız vardır. Sevda 'kara' demektir ve karşılıksız aşkın genel adıdır. Onu özlemekten başka bir şey gelmezdi elimizden. Bu şehri anlatırken sahte duygularla etrafımızı beslemeyiz. Gerçeğimiz ise, yaşanmış güzelliklerin şimdilerde eksik yanımızda biriktirmekten başka bir şey gelmezdi elimden. DERGÂH-I LEYLÂ niçin bu kadar önemli olmuştur dünyamızda? Farabi'nin sözlerini rehber olarak anlamaya çalışarak bir temel yapalım, sonra da o şehri tanımaya, tanıtmaya 'yangınlarda kaybedilenler küllerinde bulunur' diyerek gücümüzün yettiğince uğraşalım.

Farabi; " Suret, yani görünen, hem cismin kendinde vardır hem de var olanın zihnimizdeki bir karşılığıdır." der. Varlığın yaşantısının devamını sağlamasıyla, düşüncenin işleyişi mekanizması arasında bir uyum vardır. İşte, Dergâh-ı Leylâ'da var olan da bizim için budur. Bu bulunuşlar bizim psikolojimizin aşamaları biçiminde tezahür eder. Ve maddi olmayan bir bulunuştur. Yani ona olan sevginin dışa vurumudur.

Mutluluk insanın kendisi için en son yetkinliktir ve mutlak iyiliği ifade eder. İçinde yaşadığımız, nefes aldığımız güzellikler bizim için vazgeçilmezdir artık. İnsan bu amaca maddi boyutunu aşarak, ruhunu maddi olan her şeye karşı bağımsızlaştırarak ulaşabilir. İnsanın bundan dönmesi, dönebileceğini zannetmesi mümkün değildir. İşte ona olan sevgi böyle bir şeydir diyebilirim. Yoksa işin kolayına kaçıp, hormonlu büyümesinin, trafiğinin ve betonlaşmasının sonunda; Şehrin ismet vasfının abartılı makyajla ne hale geldiğini, bozulup çürümeye başladığını gözlemlediğimizde tabii ki vay halimize diyebilirdik. Ama işimiz ismet vasfını koruyanlardı. Şimdi onlara dokunalım.

İstanbul tarih boyunca sadece coğrafi ve mimari güzellikleriyle değil, tabiatı ve florası ile de ünlüdür. Florasının baş tacı ise, erguvanıdır diyerek kapıyı aralayalım. Bizans'tan miras kalan, Hıristiyanlığın erguvanına Osmanlılar sahip çıkmışlardır. Hemen hemen her mahalleye ve meydana çınar dikerek de bu florayı zenginleştirmişlerdir. Bunlara ilave olarak manolya, servi, fıstıkçamı, Lübnan sediri ve atkestanesi ile daha da renklendirmişlerdir. Mademki konuya buradan girdik, İstanbul'la özdeşleşmiş bu ağacından bahsetmeden geçmemeliyiz. Konumuzun canlanmasına sebep olan yerden başlayalım.

Yalım Park'a gidişlerimde, parkın girişindeki uzaktan pek de bir şeye benzemeyen kuru ve çıplak dallarıyla o ağaç bana hiçbir şekilde İstanbul'u çağrıştırmaz. Aynı ağaç erguvani renge bürünmeye başlamışsa Antalya'da mayıs ayı görünmüş, bahar kendini göstermeye başlamıştır. O zaman; ışığa gelen pervaneler gibi anılarımın ayak seslerini duyar İstanbul'a uzanırım. Uzanışım ulaşılmaza erişmek gibi bir çaba olsa da rüyamın yarım kalmışlığını yüklenir, gölgesinde serinlerken sırf bu tabiatın güzelleşmesini doyasıya seyretmek için Boğaziçi'nde tekne veya gemi ile gezinti vaktinin geldiğini ve bu gezinti için asla geç kalınmaması gerektiğini bilirim. Zira erguvanların 20 gün kadar süren saltanatları sonlanır, yerlerini yeşil yapraklarına bırakırlar. Ziya Osman Saba'nın söylediği gibi: " Düşünceli yürürken bir yol dönemecinde / Çıkacak ömrümüze beyaz dallarla bahar / Hatırlatacak bize şen çocukluğumuzu / Erguvanlı bir bahçe, mor salkımlı duvar."

Erguvanın gölgesinde büyüttüğüm düşünüşlerim, yetmemiş olacak ki fakir bir çocuğun kumbarası kadar boş ve ıssız Antalya Körfezi üzerinde dolanan, haramiliğe soyunmuş üç-beş martı beni çığlıklarıyla merhabalarken, onların gümüş kanatlarına takılarak Leylâ'nın bu mor fistanına dolanma isteğimin ayaklandığını anlayaşla karşıladılar. Hayal bu ya peşlerine takılıp, o şehirdeki hasrete uzanıverdik. Yoldan çıkmış düşünüşlerimin, Leylâ'ya uzanması ve hayalhanemizde hasrete uzanmamız uzun sürmedi.

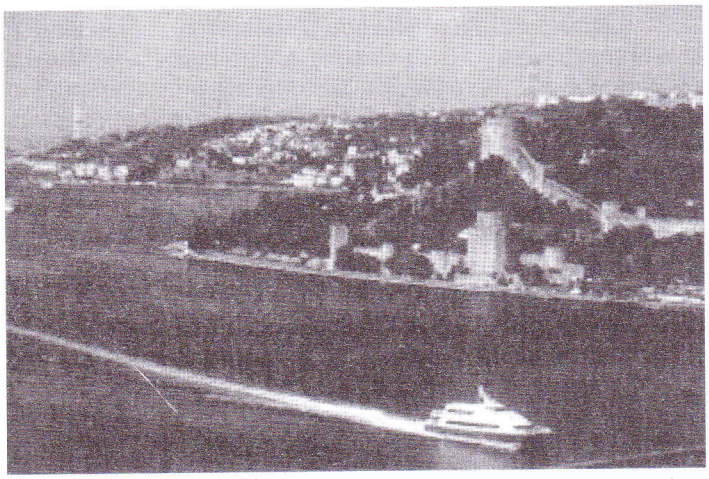

Leylâ'ya yaklaşırken, martının kanadında kuş bakışı dünyanın en güzel yerlerinden biri olan Boğaziçi'nin ışıkları, her iki yakasında parıldarken aşağıda pullu bir örtü gibi uzanıyordu. Hafif bir yağmur yağmış olmalı ki havada parfüme benzer saf ve sarhoş edici bir koku bırakmıştı. Aydınlık doğmaya başlamış, ışıkları karanlığın peşinden kaybolup gitmişti. Kızıl bir perde dokusunu aralayan güneş, arkasında deniz mavisini getirdiğinde hiç uyumayan şehre uyandım. Düş, yalnızca beynin gün boyu süren düşünme disiplininden sıyrılıp, tatile çıktığı bir durumdu. Yaşadığım şu an gibiydi. Şehir ise gerçeğine soyunmuş, kadim dostu misafirini kabullenmeye hazırlanıyordu.

Meşhur korularını hariç tutarsak, Boğaz'ın yamaçlarına gözlerimi kaldırmaz, beton yığınlarını görmezsem, pek de bir şey kaybedilmiş gibi görünmüyordu. Boğaziçi, bilindiği gibi dünyanın en güzel yerlerinin başında gelir. Boğaz vapuruyla Eminönü'nden kalkıp, kıyıları dolaşmak bir de bu mevsim bahar olunca erguvanların temaşası en muhteşem İstanbul deneyimlerindendir. Hele bir de martıların eşliğinde olursa bu gezintide simitlerle onları beslemek vacip olurdu. Karaköy-Kadıköy arası vapurların vazgeçilmezleri arasında simit ile martı nostaljisine bir de vapurların 40 yıllık Burhan Pazarlamacısından bahsetmezsek eksik kalmış oluruz. Bu arada da sayemde beni buralara sürükleyen martılar, sanki hac farizasını yaparcasına Dergâh-ı Leylâ'nın etrafında dönmelerini sessizlik içinde seyrederken gülümsüyordum. Onlar da Boğaz'ın enfes balıklarının tadına bakacaklardı. Şehrin asıl sakinleri martıların uğrak yeri olan Rumelihisarı'ndaki midye ayıklayıcılarının ziyaretine gideceklerini biliyordum. Sorarım size, hangi şehir vardır ki martısıyla bir bütün olmuştur?

Şehrin faunasından olan kedilerinden de kısaca bahsedelim. Bu sakinlerinden dolayı şehre "kedi cumhuriyeti" de denirdi. İstanbullu edebiyatçılarının büyük çoğunluğu kedi severdir. O sebeple edebiyatta kedi diğer bütün hayvanları tek geçer. Zaten Osmanlı tarihi boyunca bu coğrafyada kedinin, özellikle kara kedinin uğursuzluk sembolü olduğuna dair tek bir iz, tek bir söylenti yoktur. Bu inanç tümüyle Avrupa'da Hıristiyan Ortaçağ'ında yaygındı. Kediler İstanbul'un sokaklarında rahat rahat gezebildiği kadar evlere gönüllerince girebiliyorlardı. Maalesef şehirleşmeyle birlikte artık eski İstanbul'daki kadar rahat değiller. Fakat onca kaosa ve trafiğe rağmen kentin hâlâ değişmez sakinleridir. Maalesef bizleri birbirine bağlayanları çoktan unutmaya başlamıştık.

Boğazı Kanlıca'dan, Arnavutköy'den, Bebek'ten, Beylerbeyi'nden seyre dalmak ise, daha başka bir şeydir. Bunlardan hatıralarımda müstesna bir yere sahip olan Mihriâbât (Mihrabat)Korusuna artık yaklaşma vakti gelmiştir. Kanlıca'da Fıstıklı Yokuşu'ndan Boğaz Kıyısına inen arazide, 1. Mahmut zamanında Boğaza hâkim bir tepe üzerinde kurulmuş olan, güneşin ve sevginin mamur ettiği koru, fıstık çamları, erguvanlar, serviler başta olmak üzere birçok ağaç ve bitki türüne ev sahipliği yapar. Korunun en önemli özelliğinden biri de Üsküdar'dan Sarıyer'e dek Boğaz'ı kesintisiz seyredebilirsiniz. Yeri gelmişken kısacık hikâyesinden bahsedelim. Mihrabat Korusu'na, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılarak 3. Ahmet'e armağan edilen Mihrabat Kasrı'nın adını verdiği iddia edilir. Yeniçeri isyanıyla kasır yıkılmıştır. Koru ise, Boğaz'ın kıyısındaki yalısıyla birlikte Abdülhamit'in Berlin Büyük Elcisi Sadullah Paşa'nın kızı Necibe Hanım tarafından Mısırlı Abbas Halim Paşa'nın kızı olan Rukiye Hanım'a yüz görümlüğü olarak verilmişti.

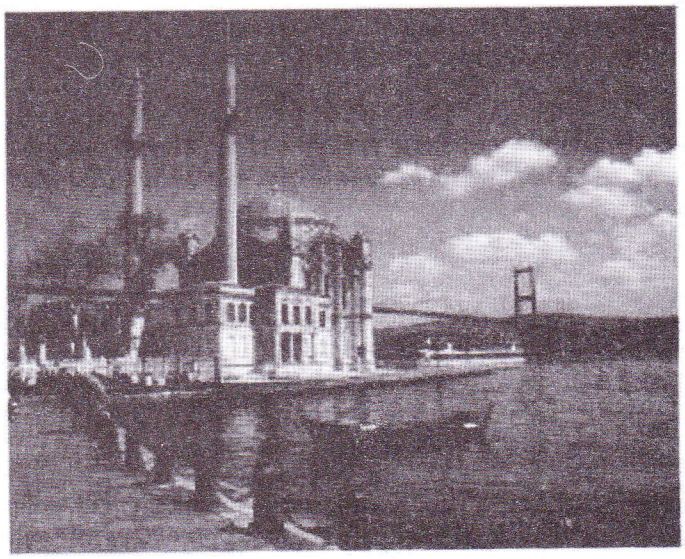

Şimdi, kısaca ' İstanbul'un rengi ezelden erguvanidir.' sözünün tarihindeki gelişine bakalım. İstanbul 11 Mayıs M.S. 330 yılında Constantinus tarafından kurulduğunda mevsim erguvan mevsimiymiş. Bizans-Hıristiyan dünyasının bu "Yahuda Ağacı", Türk-İslâm döneminde de hak ettiği ilgiyi ve sevgiyi görmeye devem eder. Boğaziçi'nin erguvandan sonra bir diğer tabii dekoru ise mor salkımdır. O erguvan gibi hüdâ-yı nâbit olmayarak, insan eliyle dikilip büyütülür. Baharda her ne kadar erguvanın gölgesinde kalsa da yanında arkadaşı olur, ön plana çıkmaz. Lâkin asıl yeri bahçeler ve evlerin yakınlarıdır.

Avrupa yakasında çıkacağınız yolculukta, Dolmabahçe'de bir-iki erguvanı ancak görebilirsiniz. Yıldız Parkı ise erguvanların buluşma yeridir. Ortaköy'de yine birkaç erguvan görünse de, Kuruçeşme'de sıra sıra bekler sizin gelmenizi. Arnavutköy ise bayramlık seyir alanıdır. Bebek'te mavi suların kıyılarını süsler cennet kıyıları misali. Aşiyan ve Hisar bakışlarınızı esir alacak kadar erguvani bir elbise giymiştir. Defile, Emirgan ve İstinye Korusu'na kadar devam eder.

Anadolu yakasına gelince... Beylerbeyi'nden Çubuklu, Hidiv Kasrı, Kanlıca Tepeleri, Mihriâbât Korusu (Mihrabat) ve Küçüksu Sevda Tepesi'nde, Vaniköy ve Fethi Paşa Korularında ise morlu pembeli erguvanları görebilirsiniz.

Erguvanlara sadece Boğaziçi'nde değil Sultanahmet'te Halide Edip Parkı, Topkapı Sarayı ile Aya İrini önü ve Gülhane Parkı'nda da rastlayabilirsiniz.

Bu lezzetleri iliklerinize kadar hissetmek isterseniz bu mekânlardan bir diğeri Beşiktaş'daki Yıldız Parkı'na gitmelisiniz. Ağaç ve çiçeklerinin yanı sıra, sincap cenneti sayılır. Sabahın erken saatlerinde bülbüller korosu daima icraatlarını eksiksiz yaparlar. "Bizi dinleyin" çığlıklarıyla ağaçlar arasında olduklarını belirtirler. Bunların yanında yeşil papağanlar, kuğular parkın vazgeçilmezlerindendir. Her bahar lale mevsiminde birçok kişiyi ağılayan Emirgan Korusu'nda da keyif verici anlar yaşamaya değerdir. Kışa sayılı günler kala, kapalı mekânlara tam teslim olmadan güzel havaların tadını çıkaranlar bu güzel yerleri doldururlar. Sonbahara doğru biraz hüzünlü bir müzik duymaya başladığınızda, genellikle sizi yalnızlığa davet eder. İşte sonbaharın sesidir bu. Etrafa saçılan şaşaalı kızıl renkli yapraklar, rüzgârlarla dans eden ağaçlar ile görsel bir şölene dönüşmeye başlamıştır. Bu değişim insanı uzun yürüyüşlere davet eder. Sultanahmet'teki Gülhane Parkı ise, kırmızıya çalan, yeşili bol yaprakların meydanıdır. Yeşil ve kırmızı yapraklar ağaçların eteklerine birikmeye başladığında gökyüzünün mavisi onların bir parçası olmak üzere dallar arasından süzülerek renk oyununa katılırlar.

Şehirler tarihi dokularının yanında florasıyla, kültür değerleriyle de tanınırlar. Bu değerlere önemli katkısı olan yiyeceklerinin dokusuyla da öne çıkarlar. Bahsedeceğim bu dokunun kılcal damarlarına dokunmak; aynı zamanda mükemmel bir filmi ikinci defa seyretmeye benzer, aynı keyfi verdiğine şahit oluruz. Hele bir de artist mükemmel ve vazgeçilmez, mekân ise, harikulâde olursa...

100 seneyi aşkın Kanlıca'nın yoğurdunun meşhur olduğunu bilmeyen yok gibidir. Çınar altında üzeri pudra şekerli yoğurt yemeyi tercih ederler. Kanlıca için, bir bardak çay eşliğinde Boğaz'ı seyretmek ise, ayrı bir tat kaynağıdır. Kanlıca'yla gizli bir yarış içinde olan Fatih- Hırka-i Şerif'deki Barbaros Yoğurtcusu, Üsküdar'daki Kanaat Lokantası'nın yoğurdunun da hatırlanması gerekenlerdendir.

Çay keyfi denince, Emirgan'daki Tarihi Çınaraltı Çay Bahçesi ise ilkler arasında müstesna bir yere sahiptir. Demli çayının yanında şeker yerine manzarasının tadı yeter de artar bile...

Beyoğlu Saray Muhallebicisini, Lâle İşkenbecisini, Ayrı bir âlem olan yanmazdan evvelki haliyle Çiçek Pasajını, şimdi yok olan İnci Pastahanesi'nde yenilen profiterolü anmamak hiç olmaz, tatları bizde saklıdır. Mısırçarşısı içinde Pandeli'yi, Eminönü'ndeki 250 seneye yaklaşan Meşhur Ali Muhittin Hacı Bekir Şekercisi'nin lokumları yanında Osmanlı demirhindi şurubunu, yapıldığından bu yana 17.nci tamirini gören Galata Köprüsü'nde o muhteşem manzara eşliğinde ekmek arası balık, yanında soğanıyla İstanbul'un belli başlı simgeleri arasında ayrı bir yeri vardır. Bitti mi? Kesinlikle hayır. Devam edelim.

1800'lerden bu yana tatlı yapan ve 1949'dan beri Karaköy'de bulunan Güllüoğlu Baklavacısı baklavasıyla, İstinye'de Zeynel Muhallebicisi (1925) ise İstanbul tatlısı olan Su Muhallebisi ile tanınır. Fatih Camii'nin arkasında bulunan, adını Fatih Sultan Mehmed'den alan Fatih Sarmacısı, Nişantaşı'nda Bahar Pastahanasi kaymaklı lokumuyla meşhurdur. Ayrıca dışı çikolata, içi kestane ile dolu tatlı Karyoka (Maron Degize)'sıyla tanınır. Arnavutköy Çileklerini, Langa Bostanlarının hıyarlarını, Tarihi Sultanahmet Köftecisini, hele hele Eyüp'deki o nefis kandil simidine benzeyen beyaz halka her zaman anılarımın arasında yerlerini muhafaza ederler. Laleli'de Koska Helvacısı, Vafa'daki Bozacı, Beşiktaş'daki 7-8 Hasan Paşa Fırını, Bebek Badem Ezmesi bir çırpıda sayabildiklerim. Ve onlara dokunduğum için bahtiyârım. Sadece Fatih- Hırka-i Şerif'deki Barbaros Yoğurtcusunu bildiğim hale tadına bakamadığımı söylemeliyim. Eh!.. eksiğimiz o olsun...

Bu keyiflere; Kuzguncuk'ta, Beylerbeyi'nde, Çengelköy'de, Arnavutköy'de ve denize sıfır olan Hümayun-u Abad Camii olan Bebek camii önlerinde, lüferin Boğaza girdiğindeki bayramı ilâve etmeliyiz. Buraları hangi balıkçı bir başka yere tercih eder? Lodos olduğu zamanlarda lüfer cazip olmaz, eti yumuşak, tatsız ve yavan olur gerçeği, sadece lüfer sevenlerin rajonunda vardır.

İstanbul Türküleri de ayrı bir nostalji rüzgârı estirirler. Zeki Müren'in sesiyle özdeşleşmiş, elinde mendili, şemsiyesi ve başında fesiyle, Kâtibim Türküsü'nü anılar arasından duyarsınız. Belli başlı İstanbul Türkülerini bir hatırlayalım. Fındıklıdır Bizim Yolumuz, Mendilimin Yeşili, Ada Sahillerinde Bekliyorum, Beyoğlu'nda Gezersin, Bir Dalda İki Kiraz, Gemilerde Talim Var, İndim Havuz Başına, İstanbul Sokakları, Kadifeden Kesesi, Elmayı Nazik Soyarlar, Arabaya Taş Koydum, Telgrafın Tellerine Kuşlar Mı Konar ve tulumbacıların o meşhur "Besmeleyle biz yangına gideriz." Havası... Aslında "O türkü öyle değildi" dediğinizi duyar gibiyim. O tulumbacı havasını "Yangın olur biz yangına gideriz." diye yanlış biçimde hafızamıza yerleştirmişizdir. O cümlenin asıl hâli değildir. Zamanında T.R.T denetimine takılmıştır. Kim bilir, belki de Besmele, laikliği incitir, başımıza iş almayalım diyen denetçinin gadrine uğramıştır.

Bu muhteşem hengâmenin içinde nefes alınan harika yerleri hissetmek, onlarla bütün olmak Dergâh-ı Leylâ'nın yaşama sanatının enstrümanlarındandır. Ondan çıkan tatlı nağmeleri umarım birlikte tatmışızdır. Şimdi rahatlıkla soracağımız soru şu olmalı? Acaba hangi şehirde, mimaride, beton yığınlarıyla bu kadar çok oynandığı halde, bu kadar güzel hazlar, bir arada bulunur? Tabii ki DERGÂH-I LEYLÂ'da...

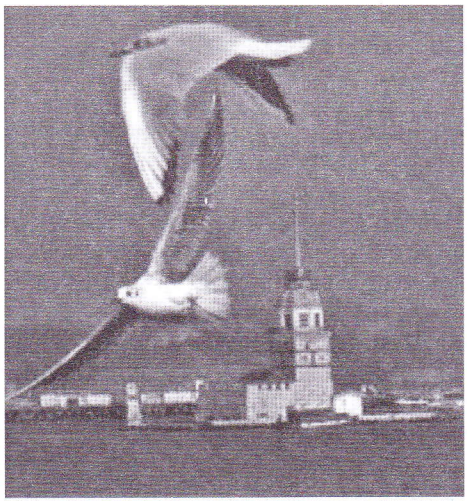

GELENEKSEL SANATLARIMIZIN BÜYÜK USTASI

Ord.Prof.Dr. A.SÜHEYL ÜNVER

ABDULLAH SATOĞLU

Tezhip, minyatür, ve nakış gibi, geleneksel süsleme sanatlarımızın büyük ustası, Ord.Prof.Dr. A.Süheyl Ünver, hekimlik, deontoloji, tıp ve ilimler tarihi konularında yayınladığı sayısız kitap, monografi ve makaleleriyle, Türk

kültürüne hizmet eden bir sanatkâr, bir hekim, bir akademisyen ve çok yönlü, mümtaz bir kültür ve ilim adamıdır.

Hayatı boyunca, bulunduğu her çevrede ve çalışmalarında, Türk kültürünün, son yüz yılda geçmişle kopmaya yüz tutan bağlarının, yeniden sağlanması ve unutulan geleneksel sanat dallarının canlandırılması yolunda büyük çaba sarfetmiş, değerli bir araştırmacıdır.

Ord. Prof. Dr. A.Süheyl ÜNVER

Daha önce, çeşitli vesilelerle ifade ettiğim gibi, benim en önemli âdet ve prensiplerimden birisi, bilhassa Kayseri ile ilgili olarak duyduğum, gördüğüm ve okuduğum her hususu, unutulur veya kaybolur endişesiyle yazıya dökmek ve bunları konusu ve genişliğine göre, makale ya da kitap halinde yayınlamaktır. Bu konularda rehber edindiğim şahsiyetlerin önde gelenleri arasında, merhum Kayserili Mevlevî Şeyhi Ahmet Remzî Dede ile değerli hukukçu ve araştırmacı Ali Rıza Önder bulunmaktadır. Kayseri Ansiklopedisi başta olmak üzere, Kayseri Şairleri, Kayseri Pastırmacılığı, Mevlana'nın İlk Hocası Seyyid Burhaneddin, Molulu Revaî, Kayseri'nin Efsane Adamı Osman Kavuncu gibi kitaplarım, hep böyle arşivlediğim bilgi ve belgelerin tasnif edilip, değerlendirilmesi suretiyle meydana getirilmiştir.

Ord.Prof.Dr.Süheyl Ünver de, bir hâtıra notunda, Mercan Lisesi'nden edebiyat hocası Süleyman Şevket Tanlı'nın telkin ve tavsiyesi ile, *"okuduklarımı, gördüklerimi her zaman yazmayı esas tuttum ve yazdıklarımı, bir gün gelir lâzım olur düşüncesiyle tasnif etmeyi prensip edindim"* diyordu...

Haziran 1958'den itibaren Kayseri'de çıkarmağa başladığımız aylık sanat edebiyat dergisi "Filiz"in, Aralık 1964 tarihli sayısında, *"Türk Tezyinatında Ruhumuzun Payı"* başlıklı güzel bir yazısına yer vermiştik. Sanki amatör bir yazar tevazuu ile, bize gönderdiği 16 Aralık 1964 tarihli mektubunda, duyduğu engin memnuniyeti belirtiyor ve dergimizi methediyordu....

"Filiz"deki o yazısında, Türk tezyinatında ruhumuzun payını izah ederken şöyle diyordu ;

"...Bu memleketin tarihinde, pek çok âlim, fâzıl ve kâmil insanlar yetiştiği gibi, ince sanatlar vadisinde de, en mükemmel üstadlar çıkmıştır. Bıraktıkları nefis eserlerle temasa geçenlerin gözlerinden giren güzel intibalarla, dimağlarındaki ince hisler merkezini, bir elektrik akümülatörü gibi doldurmuşlardır. Artık, dimağlarımızda yerleşen bu atavik ince zevk âdeta kromozonlarımızla bugünkü nesle kadar intikal etmiştir. Bir de bakarsınız, çoğunun bu tesirlerle güzellikleri görme ve onlardan faydalanma hususlarında, kimsenin ikazına lüzum kalmadan içinden bir heves uyanır. Asıl böyle kendiliğinden gelen hevesler makbuldür ve rûhundan bunu doğurabilenler bahtiyardırlar..."

Süheyl Ünver; 1898 yılında İstanbul'da doğdu. Babası Posta ve Telgraf Nezareti İstanbul Muhaberat-ı Umumiye Müdürü Mustafa Enver Bey'dir. Rüşdiye ve idadiyi bitirdikten sonra, 1915'te Mekteb-i Tıbbiye'ye girdi ve 1920'de tıp eğitimini tamamladı. 1927-29 yılları arasında Paris'te Pitie Hastanesi'nde asistan olarak çalıştı. Yurda dönüşünde, Tıp Fakültesi'nde hocası Prof.Dr. Adil Muhtar Özden'in Tedavi ve Farmakodinami kürsüsünde doçent olarak akademik hayata geçti.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde *"Tıp Tarihi Enstitüsü"*nün kurucusu ve direktörü olarak tıbbî deontoloji derslerine başladı.1939 yılında profesör, 1954'te de ordinaryüs profesör oldu. Eski yazıyla basılmış tıp kitaplarını derleyerek, binlerce fişten oluşan bir tıp tarihi arşivi geliştirdi. 1973 yılında emekliye ayrıldı.

Emeklilik dönemini, ilmî ve sanat çalışmaları, araştırma seyahatları, yayınlar, sohbet ve konferanslarla dolu dolu yaşayan Süheyl Ünver, 18 Şubat 1986'da, İstanbul'da Kalamış'taki evinde vefat etti.

1923 yılında tezhip ve ebru dallarından aldığı iki icazetle formel sanat eğitimini tamamlamıştır. Aynı dönemde, hekimlik çalışmaları ve bilimsel araştırmalarının yanı sıra, ressam Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Bey'in öğrencisi olmuş, İstanbul'un çeşitli semt ve mimarî yapılarını, karakalem ve suluboya resimlerle tespit etmiştir.

Bu arada, Selçuklular tarafından M.1206 yılında inşa edilen ve Anadolu'nun ilk tıp fakültesi ve hastanesi olan Kayseri'deki Gevher Nesibe Gıyasiye ve Şifaiye Medresesi'yle de yakından ilgilenmiştir. Gerek medresenin mimarisi, gerekse tedavi ve konsültasyonlarla ilgili olarak yaptığı ve o zaman sahibi bulunduğum "Hakimiyet" gazetesinde yayınlanmak üzere, örneklerinden bize de lütfettiği çeşitli gravür ve yazılarıyla, o devrin tıbbî özelliklerine ışık tutmuştur.

1936'da Güzel Sanatlar Akademisi'nde Şark Süsleme Bölümü minyatür hocası olarak başlamış, yine aynı yıllarda, Topkapı Sarayı Nakışhanesi'ni kurarak, burada da tezhip ve minyatür dersleri vermiştir.

Sanat formasyonu üzerine yaptığı bir sohbette şöyle demişti; *" Sanat, beni mütevazi, sessiz, mücadelesiz bambaşka bir adam yaptı. Yâni ahlâkımı düzeltmekte âmil oldu. En büyük sanatkâr, ahlâklı insandan olur. Her sanat eseri, bir ahlâk tezahürüdür... Sanat tarafım, hekimliğimin yanında benim zevk ve his cephemdir. Beni dinlendiren ve ruhumu ilâ eden (yükselten) bu şubeyi bırakmama imkân yoktur..."*

88 yıllık hayatı boyunca; *ilmi, sanatı, insan sevgisi ve tevazu dolu varlığı ile, hem akademik camiaya, hem de dost-aile çevresine örnek olan Süheyl Ünver, zaman zaman maruz kaldığı olumsuzluklara rağmen, hayata hep güler yüzle bakabilen, ailesini her zaman ve her şeyin üstünde tutarak, çok değer verdiği vefakâr eşi ve iki evlâdından, muhabbet ve ilgisini hiç esirgemeyen yüce bir şahsiyetti.*

Merhumun, kendisine hep; *"Aziz ve hassas kızım, zinnûreynim, aziz ve mümtaz kızım!"* gibi, zarif ve iltifat dolu sözlerle hitap ettiği, muhterem kızı **Gülbün Mesara Ünver**, "Muradiye" dergisinin 2009 Güz sayısındaki bir yazısında, babasını anlatırken, şunları söylüyordu ;

"...1980 yılında kızı ve ailesinin uzunca bir sürelik Amerika yolculuğunu tevekkülle karşılamakla birlikte, ilk

mektubuna iliştirdiği ve gerçek hissiyatını ifşa eden şu notları, bu ayrılığa babası kadar üzülen kızını göz yaşlarına garkedecekti;

"Sen gidersin ardınca göz yaşı gider
Müşkül oldur ki, kişi kalır ve yoldaşı gider."

Garib Kim?

"Garib olmaz terk eden diyarı,
Garib oldur ânı terk eder yârı!"

Bir baba ve evlâdının, uzaktan yakınlığını daha da pekiştiren ve hoca-çırak münasebetinin, en güzel misalleri sayılabilecek bu nev'i eşsiz notlarla donatılmış defterler ve belgeler, kızının arşivinde yer almaktadır...

Yine kızı **Gülbün Mesara** Hanımefendi'ye göre; *"Renkli ve çevresine huzur saçan dopdolu dünyası içinde, her an mes'ut ve memnun yaşadığı intibaını veren bir babanın;* ***"Aziz kızım, içinde öyle gizli bir nokta olsun ki, oraya hiçbir üzüntü, sıkıntı girmesin"*** *sözü, böyle dönemlerde sanata yönelmek suretiyle, bunalımları bertaraf etmeyi hedefleyen bir iradenin telkin edilişi olmuştu...*

Nitekim, yoğun ilmî faaliyetlerle dolu geçen ömrünün, hiç şüphesiz, sıkıntılı bazı anlarından en yakın çevresine dahi sezdirmeden sıyrılabilmesi ve iyimserliğini her durumda muhafaza edebilmesi, muhakkak ki, kendi içinde barındırdığı ve hayatının son demlerine kadar koruyabildiği, bu gizli yer sayesindeydi! Ünver'in ışık saçan fikir ve görüşlerinden sâdece biri olan bu mealdeki sözleri, kızının hayat yolunda, her daim sıkı sıkıya bağlanacağı bir nasihat idi."

Ord.Prof.Dr.Süheyl Ünver; "Türk kültürünün yaşamasına azimle bağlanarak eserler verdiği, geleneksel olanla çağdaş olanı başarıyla bir terkibe dönüştürdüğü, bu bütünleşmeyi kaleme aldığı şiirlerinde, tezhip ve sulu boya resimlerinde, bilim ve sanat eserlerinde aksettirerek, Türk milletine ve dünyaya armağan ettiği" gerekçesiyle, **Cumhurbaşkanlığı 2016/Kültür ve Sanat Büyük Vefa Ödülü**'ne lâyık görülmüştür.

CEBİNDEN KEFEN PARASI BİLE ÇIKMAYAN BİR SANATCI:

NECDET MAHFİ AYRAL

TUNCER GÜNAY

Agora Kitaplığı Yayınevi tarafından yayınlanan "Yeşilçam Hatırası" adlı bir kitabı okurken öğrendiğim yeni bilgiler, ünlü tiyatro ve sinema sanatçılarımızın acı ve hüzün verici öyküleri beni insanlığımdan utandırdı. Bu nedenle Yeşilçam'ın dramına farklı bir yaklaşımla biraz değinmeme müsaade ediniz.

"...Büyü bozulmuştu bir kez. Her şey şöhrete ve paraya endekslenmiş, değerler erdemler değişmiş, dahası hırsızlık baş tacı edilir olmuştu. Ne de olsa devir rant devriydi. Yudum yudum insan öğütülüyor, alenen hayatlar çalınıyor, küçük çıkarlar uğruna harcanıyordu. "Yeter ki, on beş dakika şöhret olabilelim." içindi bütün bu yaşananlar. "Gemisini yürüten kaptan" günleri yaşıyorduk ne yazık ki. Bir bakıma psikopati günleri... Necdet Mahfi AYRAL sahneye, sanata 71 yılını vermiş, bir evi bile yokmuş, kefen parası bile çıkmamış ne gam... Oysa onurlu duruşuyla "ölümsüzlüğü" yakalayanlar her zaman Necdet Mahfi Ayral'lar olacak. Tıpkı komik Naşit'ler, Dümbüllü'ler, Afife Jale'ler, Cahide Sonku'lar, Haldun Taner'ler, Cahit Irgat'lar, Vahi Öz'ler, Hulusi Kentmen'ler, Adile Naşit'ler gibi... İyi ki...

Necdet Mahfi AYRAL'ın ölümüyle bir dönem kapanıyordu. Tiyatronun yaşayan en eski oyuncusu, bir kuşağın son temsilcisiydi. Onun ölümüyle kapanan sadece tiyatrodaki bir devir değil, aynı zamanda incelikler devriydi. Geçmişin bütün inceliklerini, değerlerini, erdemlerini birer birer yitiriyorduk, yaşadığımız yaprak dökümünde düşen her yaprakla."

Necdet Mahfi AYRAL

"1908 doğumluydu Necdet Mahfi Ayral. Bulgar Göçmeni babası Mehmet Mahfi Paşa, askerliğinin yanı sıra Kuleli Askeri Lisesi'nde ve Harbiye'de edebiyat öğretmenliği de yapar. Anne Mesadet Hanım'ın kökleri baba tarafından III. Ahmed'e kadar uzanır. Mesadet Hanım, anne tarafından İzzet Paşa'nın da akrabasıdır. Aile uzun yıllar Ayazpaşa'daki İzzet Paşa Sokağı'nda bulunan konakta yaşar. Mesadet Hanım ilk gençliğinden itibaren Boğaz'da, Paşabahçe'de yaşamaya başlar. Oradaki araziler dedesine Abdülmecid tarafından armağan edilmiş. Halk arasında o yıllarda Paşabahçe'nin adı Paşa Bahçesi. Mesadet Hanım'ın asker olan abisi Ali Bey, tanıyıp çok sevdiği Mehmet Hahfi'yle 1895 yılında evlenmelerini sağlar.

Necdet Mahfi Ayral, Paşa Bahçesi'nde doğup büyür. Beş kardeşin üçü yaşanan hastalıklar ve talihsiz bir kazayla çok küçük yaşlarda ayrılırlar bu dünyadan. Nimet ablasıyla kalır Necdet Mahfi. Bu ölümlerin ardından anne Mesadet Hanım daha çok düşer çocuklarının üstüne. Mesadet Hanım'ın içi tiyatro sevgisiyle doludur. O yıllarda çevresinde oynanan hiçbir oyunu kaçırmaz neredeyse. Tiyatrolarda özel locası vardır. Gittiği oyunlara küçük Necdet Mahfi Ayral'ı da götürmektedir yanında. "Sünnet eğlencesi ne istersin?" diye soran babasını, "Tiyatro, tiyatro isterim." diye cevaplar. Daha önce annesiyle izledikleri "Salim Bey Kumpanyası"nın oyunlarını ve kantolarını unutamadığı hatıraları arasında yer alır böylece.

Daha iyi bir eğitim alması için yazdırıldığı Avusturya Lisesi'nde öğrenciliği uzun sürmez.

Birinci Dünya Savaşı başlamış, okul da kapatılmıştır. Necdet Mahfi Ayral ve mahalle arkadaşları iyi derecede Rumca öğrenir. Babası, Necdet Mahfi Ayral'ın askerî okula gitmesini ister. Bütün amacı oğlunun iyi bir eğitim almasıdır. Mesadet Hanım'ın itirazları sonunda Necdet Mahfi Ayral'ı Galatasaray Sultanisi'ne (Lise) yatılı verirler.

Okul yıllarında futbola merak sarar. Tiyatroyla ilgisi yoktur. Hatta bir defasında oynanacak bir piyeste, "Sen beceremezsin." diye almazlar Necdet Mahfi Ayral'ı. 1923 yılının 10 Kasım'ında vefat eden babasının ardından, aile geçim sıkıntısına düşer. Anne Mesadet Hanım, okulun 80

altınlık ücretini ödeyemez. Necdet Mahfi Ayral bu yüzden Galatasaray'ı da bırakmak zorunda kalır. Aile de oturdukları ev de satılınca Beşiktaş'a taşınır.

30 lira aylıkla Deutsche Orient Bank'a muhasebe servisine girer Ayral. Mesai arkadaşı olan genç ve güzel bir Rum kızı olan Eleni'ye aşık olur, görür görmez. Aile dostlarının yardımıyla, 100 lira maaşla başka bir iş bulmuştur. Eleni'ye evlenme teklif etmiştir. Eleni'nin ailesi bu evliliğe karşı çıkarlar. Eleni 'iki torba eşyasıyla' kaçar Necdet Mahfi Ayral'a. Elli iki yıl süren birliktelik böyle başlar. Bu beraberlikten bir kızları olur; Jean Mahfi Ayral (Tözüm)...
Bir süre işsiz kalan Necdet Mahfi Ayral, İETT'de çalışır. Askere giderken ayrıldığı İETT'ye bu kez eşi Eleni'yi aldırır. Askerde de kendini sevdirir. Çalışkanlığı, kültürü, yabancı dil bilgisi ve ciddiyetiyle. Askerler için kültürel etkinlikler düzenler. Tiyatro toplulukları getirir. Bu arada tiyatroya ilgisi de başlamıştır. Askerliği bitirdiğinde, "Oğlum Necdet, askerliğin bitince döneceğin bir işin var mı?" diye soran Rüştü Paşa'yı, "Var efendim ama siz yardımcı olursanız tiyatroya girmek isterim." diye cevaplar. Rüştü Paşa'nın Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ'a yazdığı mektup Darülbedayii'ye girmesini sağlar. Muhsin Ertuğrul onu dinledikten sonra idari işler amirine gönderir ve tiyatroya alınır. Ertesi gün provalara geldiğinde tarih 24 Eylül 1932'dir. Yetmişbir yıl sürecek olan büyük yolculuğun başlangıç tarihi.

Yedi Köyün Zeynebi adlı oyunda figüran olarak çıkar sahneye ilk kez. Oyunda **Hadi Hün, Samiye Hün, Cahide Sonku, Nezihe Becerikli, Ferih Egemen, Müfit Kiper, Kani Kıpçak** gibi dönemin ünlü oyuncuları vardır. İkinci oyunda biraz daha iyi bir rolde oynar. İrili ufaklı birçok oyunda yer alarak, iki yılı geride bıraktığında Muhsin Ertuğrul onu ***Aysel- Bataklı Damın Kızı*** adlı oyuna reji asistanı yapar. Daha önce de ***Cici Berber*** ve ***Fena Yol*** filmlerinde rol vermiştir Muhsin Ertuğrul Necdet Mahfi Ayral'a. O yıllarda, Muhsin Ertuğrul'un yönettiği filmlerin senaryolarını **Mümtaz Osman** takma adıyla **Nazım Hikmet** yazıyordur. Muhsin Ertuğrul sinemayı da öğretir çalışkanlığını ve ciddiyetini sevdiği Necdet Mahfi Ayral'a.

Paris'te izlediği Strauss'un *Yarasa* operetini İstanbul'da sahnelemeye karar veren Muhsin Ertuğrul, başrolde Necdet Mahfi Ayral'ı oynatır. Tarih 10 Ekim 1934'tür.

Lüks Hayat'tan *Cyrano de Bergerac*'a, *Deli Dolu*'dan *Pusu*'ya yüzlerce oyunda sürer tiyatro yolculuğu Necdet Mahfi Ayral'ın. 1946 yılında Türkiye'ye konuk olan bir Fransız tiyatro topluluğunun sahnelediği Jean Sarment'in ***Le plusbeauxyeuxdumonde*** oyununda iki kez Taksim, bir kez de Ankara'da hem başrolde hem de Fransızca olarak oynar.

Muhsin Ertuğrul'un sağ kolu gibi çalışan Necdet Mahfi, sinemada da bu birlikteliğin ürünlerini verir. Muhsin Ertuğrul'un yönettiği *Aynaroz Kadısı, Bir Kavuk Devrildi, Akasya Palas* gibi filmlerin senaryosunu yazar. Yine *Akasya Palas*'tan *Hürriyet Apartmanı*'na, *Efsuncu Baba*'dan *Hep O Şarkı*'ya, *Mektup*'tan*Hamam* ve *Eşkıya* filmlerine kadar onlarca filmde oyuncu olarak rol alır.

1975 yılında bir olaya çok kırılır. Sebebini şöyle anlatır;

"O yıl Muhsin Ertuğrul, Şaziye Moral, Vasfi Rıza, Bedia Muvahhit, Celal Balkır, Mehdi Yeşildeniz ve ben, Şehir Tiyatroları tarafından, yaş haddinden dolayı aniden emekliye sevk edildik. Yani kapının önüne koyuverdiler bizi, oysa henüz çalışabiliyorduk ve çalışmak istiyorduk. Çok kırıldık tabii..."

Bu zorunlu ayrılığın ardından bir süre Nejat Uygur, Ahmet Uğurlu ve Tuncay Özinel tiyatrolarında sürdürür çalışmalarını Necdet Mahfi Ayral.

1995 yılında, Darülbedayi'nin 1914 yılında sahnelediği ilk piyes olan *Çürük Temel*'i sahneye koyan Şehir Tiyatroları, emekliye ayırdığı beş oyuncuyu davet eder konuk oyuncu olarak. Necdet Mahfi Ayral, kızı Jean Mahfi'yle dördüncü kez aynı oyunda oynar böylece. Yıllar sonra bir kez daha *Huzur* oyununda seyirciyle buluşan Necdet Mahfi Ayral, Müjdat Gezen'in sahnelediği ***Hababam Sınıfı*** oyununda da rol alır.

Aziz Nesin Emek Ödülü, İsmail Dümbüllü Ödülü, İstanbul Tiyatro Festivali Onur Ödülü dahil onlarca ödülü vardı büyük sanatçının."

Bu alıntıyı, değerli sinema araştırmacısı Mesut KARA tarafından yazılan ve **Agora Kitaplığı** yayınları arasında çıkan, **"Yeşilçam Hatırası"** adlı kitaptan aldım.

Bu kitaptan, Necdet Mahfi Ayral'ın Türk tiyatrosuna ve sinemasına 71 yıl hizmet verdiğini ancak vefat ettiğinde (5 Haziran 2004) cenazesi için kefen parasının bile olmadığının görüldüğünü öğrendim. Bu büyük ve yüce insanlara karşı devletin ve toplumun sergilediği vefasızlık ve ilgisizlik, vicdanen beni de çok sarsıyor. Kitabı okurken boğazım düğümleniyor. "Erkekler ağlamaz" lafının bir palavra olduğunu anlıyorum. Çünkü bazı sayfalarda okumayı bırakıp sessizce gözyaşlarına boğulduğumu saklamayacağım. Kendi adıma, sanata bu kadar yıl emek veren baş aktörlerden yardımcı oyunculara, figüranlardan yönetmenlere kadar, bu büyük insanlara karşı sergilenen ilgisizlik, umursamazlık ve unutma karşısında şahsen ben çok utanç duyuyorum.

İlk fırsatta, Yeşilçam'a ve tiyatroya hizmet veren, kendi köşelerinde yalnızlık, yoksulluk ve terk edilmişlik içinde hayatlarının son demlerini yaşayan tüm sanatçılara ulaşıp onların gönüllerini alacak, onlarla helalleşeceğim. Onlara en içten duygularımla kendi namıma, bizlere en güzel, en anlamlı ve zevkli sanat duyguları yaşattıkları için teşekkür edeceğim.

Bu kitap beni çok etkiledi ve sarstı. Biz nasıl bu kadar vefasız, minnetsiz ve nankör bir toplum olup çıktık böyle?

Türk sinemasına emek veren değerli sanatçılarımızı ve ustalarımızı yadeden bu kitabı Sanat Tarihçisi bir dostumun tavsiyesiyle bulup okumuştum. Kitabı bitirdikten sonra Agora Kitaplığı Yayınevi'nin çıkardığı diğer sinema kitaplarını da sipariş ettim. En kısa zamanda onları da okuyacağım inşallah... Bu yazıda kullandığım alıntı için kitabın yazarına ve Agora Kitaplığı Yayınevi'ne çok teşekkür ediyorum.

Kitabın künyesi: Mesut KARA, Yeşilçam Hatırası, Agora Kitaplığı Yayınları, 2014 İstanbul

GURBET

MUSTAFA AKBABA

Nedendir bilmiyorum? Yahya Kemal üstadımızın GURBET unvanlı şiirinin ilk iki mısrai bugünlerde dilime dolanıverdi.

"Gurbet nedir bilir mi o menfâya gitmeyen?
Ey gurbet, ey gurûbu ufuklarda bitmeyen"

Neden dilim bu iki mısrai tekrar edip duruyor? Ne kendim gurbetteyim, ne de bir yakınım...

Gurbete, yani yad ellere gidişi bir sürgün yeri olarak gören Yahya Kemal, pek çok insan gibi değişik vesilelerle gurbeti yaşamış, gurbet acısını içerisinde hissetmiştir. 1927 senesinde Varşova'da iken kesif kar yağışının olduğu bir gecede tesellisine Tanburî Cemil Bey yetişir. O eski plâkta

dinlediği ölümsüz nağmelerle mes'ud olur; " İstanbul'un en özlü sesiyle" bütün bir gece uykusunda kendisini Körfez'de bulmakla gurbet ateşini soğutur.

Kimbilir belki de bu mısraların dilime dolanmasına sebep; emperyalist güçlerin doymak bilmeyen karınları yüzünden, yerinden yurdundan olan onca insanın çektikleri çilelerdendir. Kendi emelleri uğruna kilometrelerce uzaklardan gelip hunharca saldırmalarından dolayı bölge insanının canını, namusunu korumak için sağa sola kaçarak gurbet ellere düşmeleri sebebi iledir. Ey Osmanlı !.. Sen insanların namusunu, canını korumaya, onları huzura kavuşturmaya gidiyordun, bunlar insanların maddî- manevî değerlerini yok etmeye, namusunu canını bitirmeye geliyorlar. Ne mutlu ki bugün de mazlumlara kucak açan Osmanlı'nın torunları var.

Geçmişte iki ülkenin aldığı mübadele kararıyla suyun iki yakasındaki insanlar da gurbet acısını tatmamışlar mıydı? Komşularıyla sarmaş dolaş ağlayarak ayrılan bu insanlar hiç acı çekmemiş olabilirler mi?

Daha önce bir seyahat yazımda bahsettiğim gibi; Girit'in Kandiye Şehrinde bir dükkânda alışveriş yaparken, duvarda asılı duran Türk Bayrağı'nı bana gösteren dükkân sahibi, anneannesinin mübadelede Urla'dan Girit'e gelmiş olduğunu söyledi. Ben de ona dedem ve babaannemin Girit'ten Antalya'ya geldiklerinden bahsettim. Bunun üzerine aldığım şeyleri bana, yakın bir tanıdığına satarcasına etiket fiyatının altında ikrâmlı bir şekilde verdi. (Benim büyüklerim mübadele öncesi, katliam yıllarında gelenlerden. Ancak burada bir şeye dikkât çekmek yerinde olur düşüncesindeyim. Sadist ruhlu üst seviyedeki yöneticilerin gayret ve teşvikiyle oluşan çetelerin yaptıkları vahşet, o milletin bütün fertlerine mal edilemez.)

Yıllar önce küçük bir çocukken birgün evimizin kapısı çalındı. Açınca içeriye erkekli bayanlı yabancı 4-5 kişi girdi. Büyüklerimize haber verdik, ilgilendiler. Meğer gelenler, mübadelede Yunanistan'a giden bizim evin eski sahibinin yakınlarıymış. Onlar Antalya'ya gezmeye gelecek olunca evin eski sahibi evin yerini tarif edip görmelerini istemiş. Alâmet-i farîka olarak da behçe kapısının üzerini kaplamış olan yasemini söylemiş. Kendilerini misafir ettik, ikrâmda bulunduk. Babam Rumca bildiği için rahat anlaşabildiler. Giderlerken de ev sahibine yasemin çiçeklerinden gönderdik. Bir insanın evinden yurdundan uzaklaşması ne kadar acı? Değil evini, bahçesindeki çiçeğini bile unutamıyor. O taraftan buraya gelenler de sanki oraları unutabildiler mi? Onlardan daha mı az acı yaşadılar?

Öz vatanlarında uğradıkları sıkıntılar yüzünden 93 Harbiyle başlayan ve değişik zamanlarda dalgalar halinde yerini yurdunu terk edip Türkiye'ye sığınan onca Bulgaristan muhaciri, bırakıp geldikleri toprakların nasıl hasretini çekmişlerdir kim bilir?

Ya Sibirya'ya sürülen, akibeti meçhul binlerce Türk kardeşimizin yaşadıkları acı hangi dille ifade edilebilir ?

Bir lokma ekmek için Avrupa yollarına düşen, orada ağır işlerde ömrünü tüketen insanımız hiç gurbet acısını duymamış olabilir mi ? Memleket havasını ciğerlerine tekrar çekebilmek için Ağustos aylarında konvoylar halinde büyük bir özlemle nasıl yollara düştüklerini, gelince de o bir ay içerisinde nasıl hasret gidermeye çalıştıklarını çok gördük.

Bu millete ve insanlığa yüzyıllarca hizmet eden, devletin bekası uğruna yerine göre kardeş yerine göre evlât feda eden Hanedan mensuplarının vatandan sürülüp aç sefil vaziyette, yetmiyormuş gibi çeşitli iftiralarla karalanıp gurbet acısını en üst seviyede yaşamalarına ne demeli ?

Gerçi; dünya hayatı başlı başına bir gurbet değil mi? Aslî vatana avdette her kulun hasreti sona erecek. Yeter ki cehennemde cennet hasreti çekilmesin!..

Konumuz gurbet olunca, yıllar önce yazdığım "Gurbet" adını taşıyan manzumemi hatırladım.
Bu vesile ile onu da burada ilk defa olarak gün yüzüne çıkarıp takdirlerinize sunalım.

GURBET

Günler önceden başlar derinlerden bir acı
İnce ince sızılar, bulunamaz ilâcı

Her gün bir kütük daha atılır yüreğine
Arttıkça artar ateş, işler tâ iliğine

Sonunda gelip çatar ayrılığın o günü
Yürürsün vedalaşıp, çekerekten göğsünü

Dönüp bakarsın, durup, en son görünen yerden
Doğduğun topraklara tekrar elvedâ derken

Bir daha yanar için, bir daha alevlenir
O yangınla gözlerde birkaç damla yaş erir

Çeker yollar kendine, açar dağlar bağrını
Sonra arkandan sarar sopsoğuk kollarını

Ana, baba, sevgili hayâlleri yoldaştır
Boğazın düğüm düğüm, sanki kaskatı taştır

Varılır nihayeti, gurbet denilen yere
Kabûllenirsin nâçar boyun eğip kadere

Yabancı sîmâlar da bir gün âşinâlaşır
Yabancı olan yerler sonradan vatanlaşır.

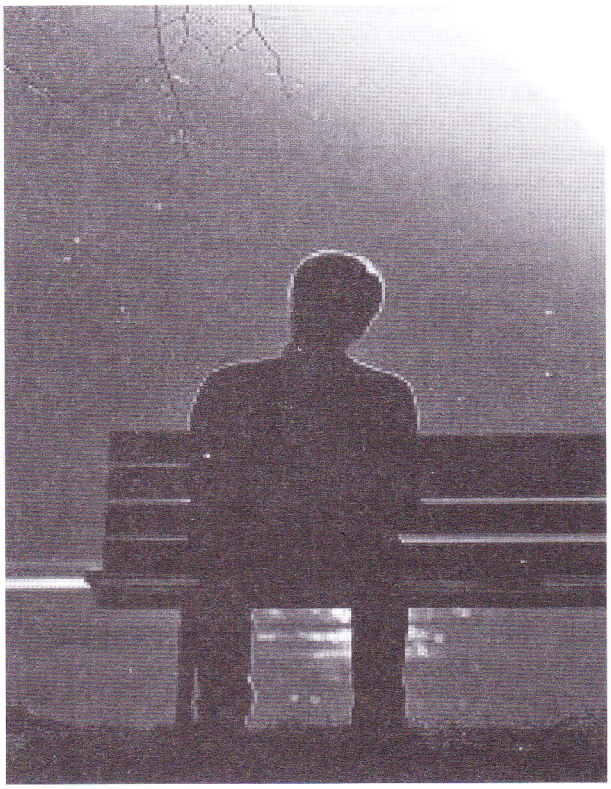

Büyük emek verilerek, titiz bir çalışma sonucu vücûd bulan YAVUZ BÜLENT BÂKİLER KİTABI raflardaki yerini aldı.

YAKIN PLAN Yayınları arasında neşredilen bu güzel eserden dolayı Sayın YAVUZ BÜLENT BÂKİLER'i ve bu eseri kültür dünyasına kazandıran dostlarımız Sayın OĞUZ ÇETİNOĞLU ile MEHMET ŞADİ POLAT Beyleri tebrik ediyoruz. NEVZUHUR

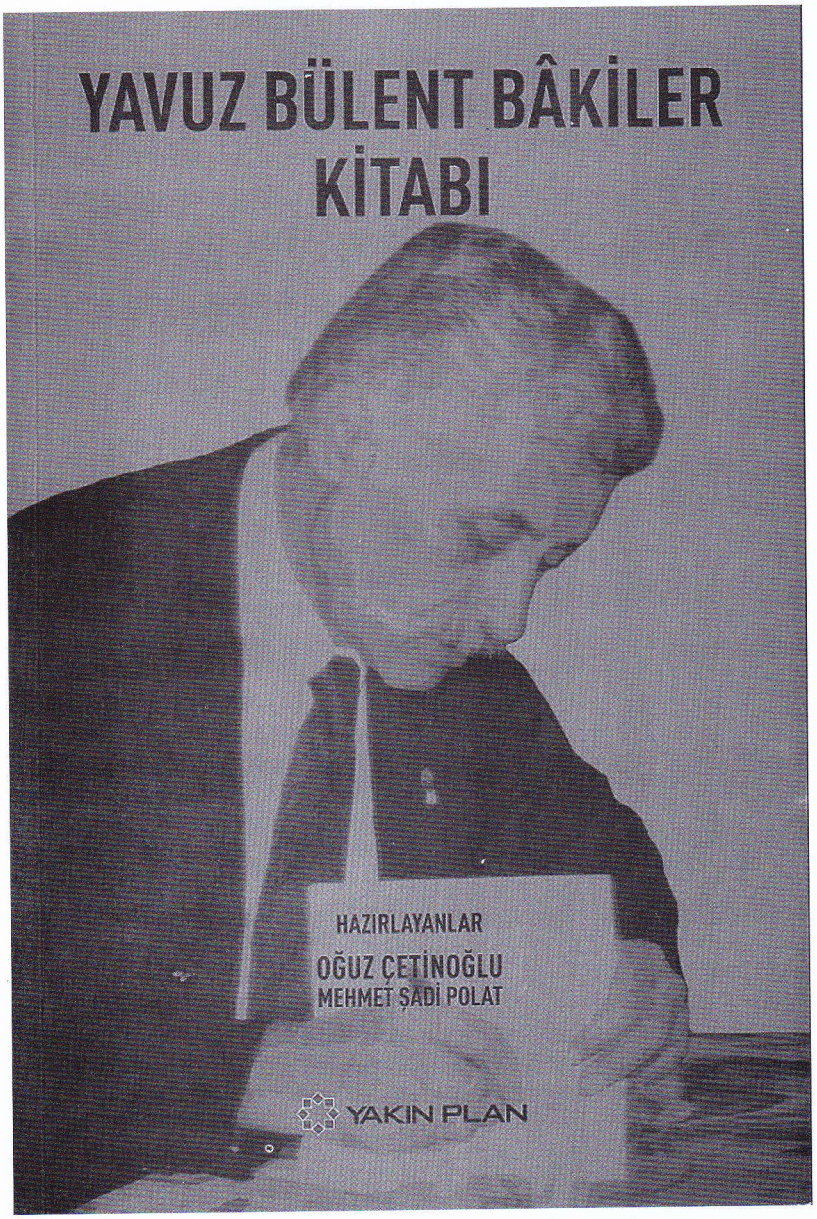

DALLARIMIZA SERÇE DEĞİL BİR KARTAL KONDU

Üsküpten Kosovaya, Türkistan Türkistan, Sözün Doğrusu 1-2, Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları, Azerbaycan Yüreğinde Bir Şahdamardır adını taşıyan kitapları zaten kütüphanemin değerli kitapları arasında idi. Sayın YAVUZ BÜLENT BÂKİLER'in lûtfedip şahsıma imzalayarak göndermiş olduğu YAVUZ BÜLENT BÂKİLER KİTABI'nı bir nefeste okuduktan sonra diğerlerinin yanına koydum. Kütüphanemin değerini daha da ziyadeleştiren bu güzel eser için muhterem hocamız BÂKİLER'e buradan tekrar teşekkür ediyorum. Büyük bir tevazu ifadesiyle imzalanıp gönderilen bu kitap karşısında bize; 'Dallarımıza serçe değil, bir kartal kondu' demek düşer. Tabii bu arada o güzel eseri hazırlayarak kültür dünyamıza kazandıran dostlarımız OĞUZ ÇETİNOĞLU ve MEHMET ŞADİ POLAT Beyleri de bu güzel çalışmalarından dolayı kutluyorum.

Söz uçar, yazı kalır. Bu kitap ve diğer eserleri YAVUZ BÜLENT BÂKİLER'i yüzyıllar sonrasına taşıyarak bâki kalmasına sebep olacaktır. Ne mutlu kendilerine...
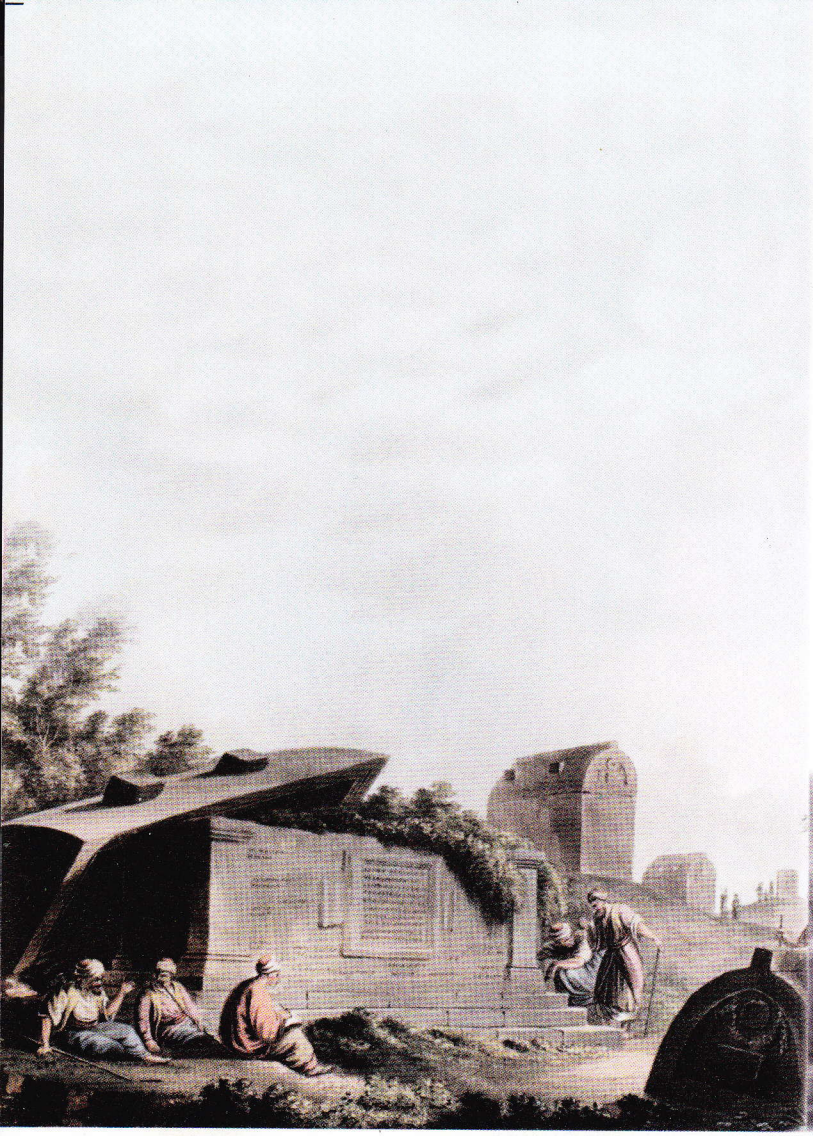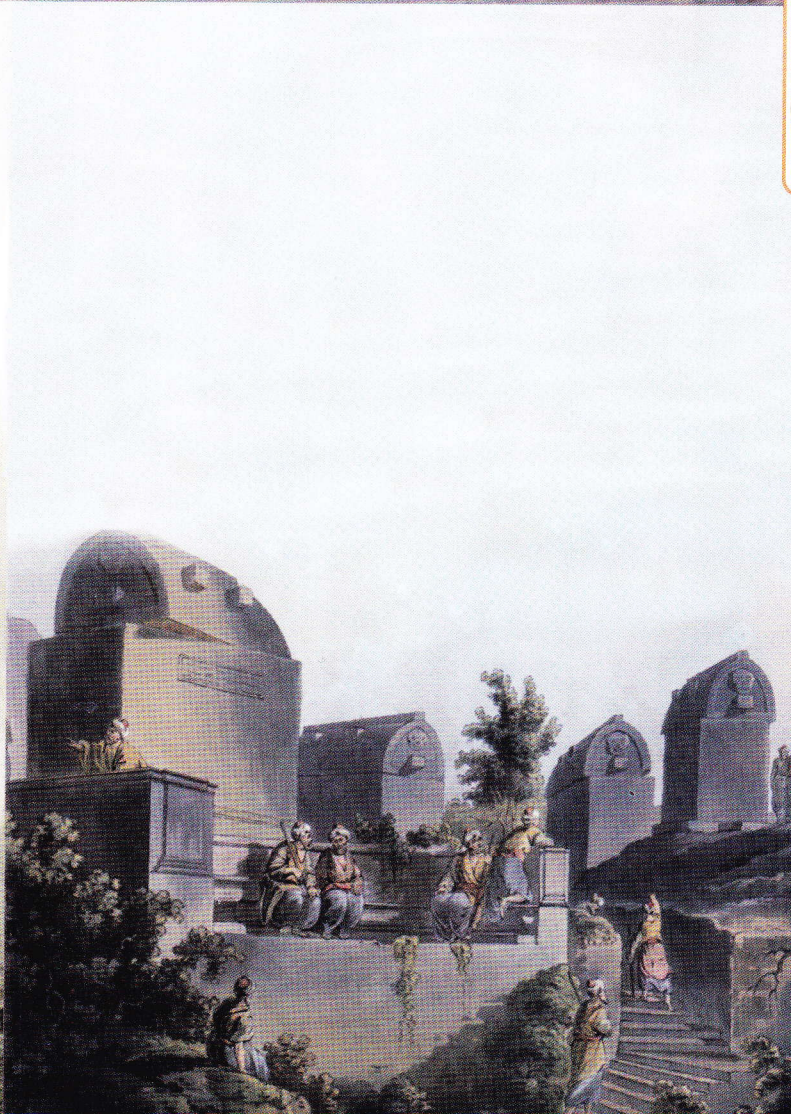
MUSTAFA AKBABA